

SHRNUTÍ 2 DODATEK

Moderní Příručka Inteligentního Aktivismu

Ing. Petr Taubinger

Toto video obsahuje upřesňující, doplňující nebo rozšiřující informace k mé předchozí videoprezentaci s názvem SHRNUTÍ. Může pomoci lépe pochopit systémové procesy socioekonomické reality, ve které se nachází naše post-neolitická civilizace. Je totiž velmi nepravděpodobné, že bude dosaženo výrazného společenského pokroku, aniž by jisté „kritické“ množství populace dostatečně porozumělo těmto procesům.

Z důvodu snadnějšího uchopení vzájemných souvislostí byl i v tomto videu kladen důraz na stručnost. Pro ověření zde prezentovaných informací je proto doporučeno samostatné hloubkové studium.

OBSAH

- I Neolitická revoluce a její důsledky
- II Kultura nedostatku a kořen socioekonomické orientace
- III Peněžní systém
- IV Cyklická spotřeba
- V Strukturální násilí
- VI Tržní a technická efektivita
- VII Konzumerismus
- VIII Cenový systém
- IX Teorie volného trhu a obecné rovnováhy
- X Neefektivita tržního distribučního systému
- XI Primární a sekundární úvahy
- XII Lokalizované a systémové myšlení
- XIII Strukturální fanatismus
- XIV Tržní svoboda a demokracie kupní síly
- XV Mechanismus společenské manipulace
- XVI Svobodná vůle
- XVII Kybernetika a teorie systémů jako základ pro efektivní správu
- XVIII Rekonstrukce společnosti
- XIX Ekonomika založená na přírodních zákonech / zdrojích
- XX Systémová kompetence
- XXI Aktivismus
- XXII Hnutí Zeitgeist

I

NEOLITICKÁ REVOLUCE A JEJÍ DŮSLEDKY

„Lidstvo nemůže přežít v modelu, který vyžaduje nekonečný růst, na němž je naše společnost založena. Vše co děláme je nakupování, konzumace a zase konzumace. To také udržuje tržní ekonomiku v chodu. Pokud lidé přestanou nakupovat, HDP všech zemí se zhroutí. Čím více ale nakupujeme, konzumujeme a plýtváme surovinami, tím dříve se sami vyhubíme. Jsme všichni na jedné lodi. Čelíme závažným problémům, které můžeme vyřešit jen spoluprací.“

- Peter Joseph, americký nezávislý filmař a aktivista

Neolitická revoluce neboli proces přechodu od společnosti lovců a sběračů ke společnosti založené na usedlém způsobu života, uvedla do pohybu ekonomické praktiky založené na zemědělství, které spustily rozvoj osídlování, pracovních specializací, vznik soukromého vlastnictví, obchodu, peněz a posléze volného trhu. Důsledkem bylo rovněž vznik hierarchického uspořádání společnosti, vznik tříd, státu a armád k ochraně zdrojů a jejich dobývání od jiných kmenů. K této zásadní společenské změně došlo přibližně před 8 až 10 tisíci lety před naším letopočtem. Katalyzátorem pro tuto revoluci byly starověké technologie, jako například metalurgie.

Zatímco kořen *socioekonomické orientace* zůstal po tomto přechodu po celou dobu až do současnosti stejný, v průběhu času došlo k jedinečným mutacím. Kdyby byl zakladatel moderní ekonomie Adam Smith naživu, byl by pravděpodobně zmatený neuvěřitelnou mírou technického pokroku a jak se to, co bylo kdysi nazýváno *velkým nedostatkem* s nekonečným nevyhnutelným konfliktem, postupně přeměnilo na něco, kde stroje zcela nahrazují pracovní místa, čímž exponenciálně zvyšují *technickou efektivitu*. I když by nemusel být příliš překvapen tím, jak se kolonialismus jeho doby změnil v technicky vyspělejší verzi označovanou jako *globalizace*, stále by byl pravděpodobně šokován vznikem silných nadnárodních korporací. Ty pracují s větším HDP než mnoho zemí, nemají téměř žádnou loajalitu vůči konkrétním národům, vytvářejí globální obchodní dohody, které se chovají jako jejich vlastní legislativní autorita a efektivně přesahují národní svrchovanost prostřednictvím finanční „deteritorializace“. Tyto velké nadnárodní podniky pomalu přecházejí do jakési sítě suverénních subjektů, které si vytvářejí svá vlastní pravidla.

Nejsmutnější věcí, které by si Adam Smith všimnul, je samotný finanční systém se svými biliony akciemi, dluhopisy, deriváty a dalšími aktivy, které stále více zastihují výkonnost hmotného produkčního trhu. Přestože se finanční sektor stal nejziskovějším sektorem na planetě, tak z pohledu čistě technické ekonomické reality nevytváří nic hmatatelného a nemá ani žádnou smysluplnou strukturální důležitost k ekonomické produkci. Adam Smith by si pravděpodobně ani nepomyslel, že skutečný svět řemesel,

základních služeb a fyzického obchodu se bude vyvíjet do abstrakce zvané *financionalizace* a porodí mutantní monstrum známé jako Wall Street.

Vznik třídní nerovnosti a socioekonomické stratifikace je tedy obecně důsledkem *neolitické revoluce*. Od té doby jsou lidé rozděleni do dvou skupin - na ty, kteří dřou pro malou odměnu a mají malou společenskou nebo politickou moc a na ty, kteří drží ohromné bohatství a mají společenský vliv a politickou moc právě na úkor těch, kteří dřou. Tuto jasnou socioekonomickou dualitu vidíme napříč všemi historickými společenskými systémy, jako například ponižené otroky a vládnoucí zbožšťelé panovníky ve starověkém Egyptě; vazaly a pány ve středověké feudální společnosti; řemeslné kupce a státní monopoly merkantilismu; a pracující a vlastníky v současném kapitalismu. Bez ohledu na dobu přetrvává ekonomická a sociální nerovnost po celá tisíciletí. Přestože se podmínky pro privilegované nebo elitní „členy skupiny“ v průběhu času mění, systémový rámeček, který zajišťuje jedné skupině výsadní postavení nad druhou, se od božských králů, přes aristokracii, buržoazii až k dnešním vlastníkům či investiční třídě nezměnil.

II

KULTURA NEDOSTATKU A KOŘEN SOCIOEKONOMICKÉ ORIENTACE

„Nejvýznamnějším ničemem ekologie, nejvýznamnějším zdrojem odpadu a znečištění, nejvýznamnějším šířitelem násilí, válek, kriminality, nelidskosti, chudoby, sociálních nepokojů, nejvýznamnějším původcem společenských a osobních neuróz, mentálních poruch, depresí, úzkostí a nejvýznamnějším zdrojem sociální paralýzy bránící nám v přesunu k novým metodám globální soudržnosti a tím pokroku na této planetě, NENÍ nějaká vláda, NENÍ nějaká legislativa, NENÍ nevyzpytatelná korporace, monopol nebo kartel, NENÍ nějaká chyba v lidské přirozenosti. Ve skutečnosti JE v pozadí toho všeho samotný ekonomický systém a jeho základy.“

- Peter Joseph, americký nezávislý filmař a aktivista

V době, kdy Charles Darwin přišel se svou evoluční teorií, byl pojem „přežití nejschopnějších“ rychle pokřiven významem „přežití dominantní třídy“, aby se podpořil malthusiánský světonázor, který byl pak nazván *sociálním darwinismem*. Tento světonázor posílil intelektuální spekulace, že dominance a nerovnost nemusí být pouze faktem života, ale že být agresivní a „vítězit“ také znamená, že žijete v souladu s přirozeným řádem. Tyto převládající předpoklady se staly kodifikovanými v samotné architektuře společnosti, to znamená v její systémové struktuře, institucích a tradicích, přičemž nejvýznamnějším a nejsilnějším projevem těchto předpokladů je systém *tržní ekonomiky*.

Předpoklady pro tento systém tedy vznikly v *malthusiánské* době. Jeho základní dynamika je založena na pozorování *univerzálního nedostatku* a na potřebě *strategické dominance* pro přežití se svou mantrou, že „není dost pro všechny“. Samotný základ tržní teorie a praxe posiluje společenské hledisko, které činí jakýkoliv pokus ohledně rovnosti a hojnosti téměř nepochopitelným a tíhnutí směrem k dominanci a vykořisťování za prakticky nevyhnutelné. Vše, co je v rozporu s těmito předpoklady, ve slovníku teorie trhu nebo trhem stimulovaného chování prostě neexistuje. To je například důvod, proč je zisk přímo spojen s nedostatkem, a čím vzácnější položka se v poptávce nachází, tím vyšší bude její směnná hodnota. Proto pobídkový systém trhu ve skutečnosti upřednostňuje obecný stav nedostatku, poněvadž přináší vyšší krátkodobý zisk pro výrobce poptávaného zboží nebo zdroje. Na druhou stranu hojnost nemá v tomto druhu ekonomické logiky žádnou hodnotu, což znamená, že z hlediska trhu nemá hojnost žádnou strukturální funkci nebo prospěch. Vytvoření nebo zachování hojnosti nepomůže příjmům, vytváření pracovních míst, nebo ekonomickému růstu. Když se nad tím zamyslíte, tak zjistíte, že zachování, hojnost a dokonce i udržitelnost jsou pro tržní ekonomiku problematické, neboť odstraňují nástroje směny. Trh, jako mechanismus, je založen výhradně na potřebě skutečného nebo předpokládaného deficitu a nejistoty. Ve skutečnosti je ideální nejen prahová hodnota nedostatku zdrojů nebo zboží, aby držela ceny vyšší a zvyšovala zisk, ale rovněž je ideální kultura

nejistoty, která je podmíněná chtít stále víc a víc hmotného bohatství. Emocionální nejistota upravená ke zvýšení hmotného zisku se stává neurotickým rysem kultury, jelikož pomáhá tržnímu systému fungovat prostřednictvím zvýšené poptávky.

Na předpokladu omezených zdrojů a prostředků neboli na předpokladu univerzálního a neodmyslitelného pozemského nedostatku tedy stojí celá ekonomická a společenská struktura trhu. Tento *kořen socioekonomické orientace* ospravedlňuje takové věci, jako je úzký vlastní zájem, konkurence, dominance, hierarchie, nerovnost, vykořisťování, útlak, války a podobně. Jedná se o řídicí orientaci, která je základem *tržní ekonomiky* a *kapitalismu*. Hlavní pointou je, že existuje konstantní operantní podmiňování, které posiluje chování úzce sloužící osobnímu nebo skupinovému ekonomickému úspěchu. To vytváří hodnotové systémy a ospravedlnění, které udržují kulturu strachu, vlastního zájmu, hospodářské soutěže a nevyhnutelného útlaku a nadvlády. Jinak řečeno, je vytvořena myšlenková syntaxe, v níž lidé úzce zaměřují své životy na nepřirozenou hru ohledně ekonomického přežití. Toto *tunelové vidění* způsobuje, že nevidíme důležitost dalších otázek, jako jsou dlouhodobé sociální a ekologické dopady naší pseudoekonomické činnosti.

III

PENĚŽNÍ SYSTÉM

„Je těžké přesvědčit člověka, aby něco pochopil, když jeho příjem závisí na tom, že to nechápe.“

- Upton Sinclair, 1878 - 1968, spisovatel, publicista, politik

Je velmi zvláštní, že i v dnešní moderní informační době je zavedená instituce peněz nejméně zpochybňovaným systémem víry. Většina lidí stále nevěnuje pozornost tomu, jak peníze vznikají, jak a kdo peněžní systém řídí a jaký to vše má dopad na celou společnost. V minulosti byl podán nespočet důkazů o tom, že peněžní systém je jednou z nejvíce sociálně paralyzujících struktur společnosti. Připomeňme si některá fakta:

- **Nekryté peníze:**
Peníze již nejsou kryty žádnou komoditou, jakou bylo v minulosti například zlato, ale jsou vytvářeny zcela „z ničeho“ na základě poptávky po půjčkách, která je vytvářena uměle tržní propagandou pomocí reklamy podporující zvýšenou spotřebu produktů. Z technického hlediska je toto příznakem antieconomického chování.
- **Úrok:**
Většina půjček se musí splatit i s úrokem, což jsou peníze navíc, které ovšem nebyly nikým ani ničím vytvořeny, a tudíž ve společnosti neexistují. Úroky starších půjček musí být tedy spláceny částí jistin nových půjček. V systému je tedy matematicky zabudován věčně rostoucí deficit.
- **Nekonečná spotřeba:**
Aby byla zajištěna relativní stabilita systému, musí se neustále vytvářet nové peníze, čímž se společnost stále více a více noří do dluhů, které nelze nikdy zcela splatit. Proto je nutné neustále vytvářet psychologický tlak na spotřebu a na poptávku po tomto zadlužování pomocí reklamy, čímž se zbytečně urychluje vyčerpávání planetárních zdrojů, generuje nadbytečný odpad a tím ničí celý ekosystém jenom kvůli udržení peněz v oběhu.
- **Inflace:**
Tímto mechanismem tvorby peněz z „ničeho“ je současně zajištěna jistá míra inflace nebo také „ředění“ hodnoty stávajících peněz, což znamená jejich znehodnocování, a tím i znehodnocování úspor obyvatelstva. Je to skrytá daň, kterou platí veřejnost. Toto znehodnocování peněz mimo jiné produkuje psychologický tlak, který nutí lidi investovat do neprůhledných a nereálných aktiv a vytvářet tak odvozenou „ekonomiku“, která nemá s reálným životem nic společné.
- **Cyklus expanze a kontrakce:**

Cyklus relativního ekonomického růstu a poklesu, ke kterému v takovéto monetárně řízené společnosti zákonitě dochází, představuje v konečném důsledku pumpování majetku od veřejnosti směrem k bohaté menšině. Tím se také urychluje růst propasti mezi bohatými a chudými, což má za následek růst systémové nestability kvůli následné *relativní* a *absolutní* deprivaci.

- **Priorita zisku:**
Priorita zisku způsobuje nepřírozenou motivaci dělat věci, které bychom za „normální“ situace nedělali. Protože systém není navržen, aby se staral o společnost, a neumožňuje lidem získat potřebné základní zdroje jiným způsobem než prostřednictvím peněz, jsou lidé a firmy schopni pro zisk udělat téměř cokoli a tudíž se chovat iracionálně bez ohledu na okolí a prostředí, ve kterém žijí.
- **Státní regulace:**
Protože věci mají kvůli tlaku ze strany tohoto mechanismu tendenci se neustále zhoršovat, je nutné stále vytvářet nové zákony pro alespoň minimální omezení nebo regulaci tohoto iracionálního jednání.
- **Nedostatek a cena:**
Umělé udržování *nedostatku* ve společnosti je nutné proto, aby bylo možné stanovit cenu a byl zachován peněžní oběh, zaměstnanost a tím i současně kontrola nad společností.
- **Nekvalitní výrobky:**
Nákladová efektivita, která je důsledkem konkurenčního boje, brzdí naši schopnost vytvářet udržitelné výrobky, čímž je zkrácena jejich životnost, což má opět za následek vyšší spotřebu a nadbytečný odpad.
- **Deformace hodnot:**
Důsledkem peněžních vztahů a tržní orientace je deformace způsobu myšlení, a tím i deformace společenských hodnot, což způsobuje úpadek celého vzdělávacího systému, který je pak rovněž více orientován na trh, nikoli na vědecké poznání a pravdu.
- **Rozdělení a panuj:**
Peněžní systém orientuje lidi směrem k úzké osobní sebezáchově a tudíž k jejich ekonomickému oddělování, protože podle pravidel této pseudo-ekonomické strategie je uspokojování životních potřeb jedince vázáno na peníze, nikoli přímo na samotné zdroje a jejich inteligentní přerozdělování. Rozdělená a nevědomá společnost je také více náchylná k manipulaci těmi, kteří tento systém ovládají a mají z něj největší profit.
- **Stratifikace:**
Celý peněžní dluhový systém je řízen bankovním sektorem a způsobuje stále větší a větší stratifikaci společnosti, což vede k nerovnováze, deprivaci, konfliktům a válkám.

IV

CYKlickÁ SPOTŘEBA

„V duchu ekonomiky služeb vám vrzající kolečko nenamažou, nýbrž vymění.“

- Murphyho zákon

Tržní ekonomika je založena na cyklické spotřebě a z hlediska trhu skutečně nezáleží na tom, co se vyrábí, jak se to vyrábí nebo proč. Pokud se poptávka nebo výroba zpomalí, zpomalí se tak i pohyb peněz, ekonomika kontrahuje a pro mnohé systémově snižuje životní úroveň. Systém chce tedy produkovat, nikoli uchovat. Z ekologického hlediska to znamená, že kapitalismus je strukturálně nevšimavý k existenci lidstva na konečné planetě. Pokud se nad tím zamyslíte, objevíte zajímavý paradox tržní logiky, což je skutečnost, že kapitalismus je ekonomický systém založený na nedostatku, který se doopravdy snaží o nekonečnou spotřebu. To znamená, že upřednostňuje práh nedostatku výrobků pro zajištění konkurenčních zisků.

Současně, aby systém fungoval a rostl, vyžaduje stále více lidské nespokojenosti a „chtíčů“. Odměňuje spotřebu bez jakéhokoli vrozeného podnětu cokoli zachovat. Důsledkem je v technickém slova smyslu antieconomický systém, který je z hlediska životního prostředí neudržitelný, což stále více vede k ekologickým a následným sociálním problémům.

Jakýkoli pokus o zpomalení ekonomického růstu, se bude potýkat s dramatickým zpětným tlakem ze strany téměř všech hospodářských subjektů, a to bez ohledu na jejich upřímný zájem o zlepšení podmínek. Snahy zpomalit změnu klimatu, zastavit ztrátu biologické rozmanitosti, zvrátit přečerpávání zdrojů a podobně, jsou úmyslně nebo neúmyslně blokovány obchodními zájmy, které se snaží jednoduše zůstat ziskové. Pracovní logika tržního chování spočívá v tom, že planeta není nic jiného než inventář, který má být dobýván a využíván pro finanční obrat. Tržní logika „tlačí do rohu“ každého a nutí ke krátkodobému uchování sama sebe za cenu dlouhodobého zničení všeho kolem.

V

STRUKTURÁLNÍ NÁSILÍ

„Chudoba je nejhorší formou násilí ... Málo záleží na tom, zda zastřelíš člověka nebo ho pomalu krok za krokem vyhladíš k smrti.“

- Mahátma Gándhí, 1869 - 1948, duchovní vůdce Indie a indického hnutí

Je pravdou, že takzvaný komunismus nebo spíše socialismus vyžadoval rozsáhlou společenskou kontrolu s propagandou a legitimizujícími mýty k udržení vlády elity podobně, jako to dělá kapitalismus. Rovněž trpěl velkou ekonomickou neefektivitou a korupcí, která vedla k hladomorům, občanským válkám, násilnému politickému útlaku a nucené práci. Někteří historici odhadují počet obětí „komunismu“ napříč všemi hlavními praktikujícími zeměmi na 94 milionů. Kapitalismus ovšem není zdaleka zlepšením, pokud jde o strukturální povahu jeho účinků.

Definice

Termín *strukturální násilí* zavedl norský profesor Johan Galtung, který je průkopníkem ve výzkumu míru a konfliktů. Mechanismus *strukturálního násilí* je zakotven přímo v politické a ekonomické organizaci společnosti neboli v samotném *kořenu socioekonomické orientace* trhu. *Strukturální násilí* se týká obecného násilí, utrpení a smrti, které pochází z institucí vytvořených lidmi a kterému lze technicky v dané době předcházet. Johan Galtung ve svém původním zpracování *strukturálního násilí* uvedl, že rozdíl spočívá mezi tím, co by mohlo být neboli co je technicky možné a tím, jaká je skutečnost. Pokud člověk v osmnáctém století zemřel na tuberkulózu, bylo by těžké to chápat jako násilí, neboť to mohlo být zcela nevyhnutelné, ale pokud by na to stejné zemřel dnes navzdory všem lékařským zdrojům na světě, pak je přítomno *strukturální násilí*.

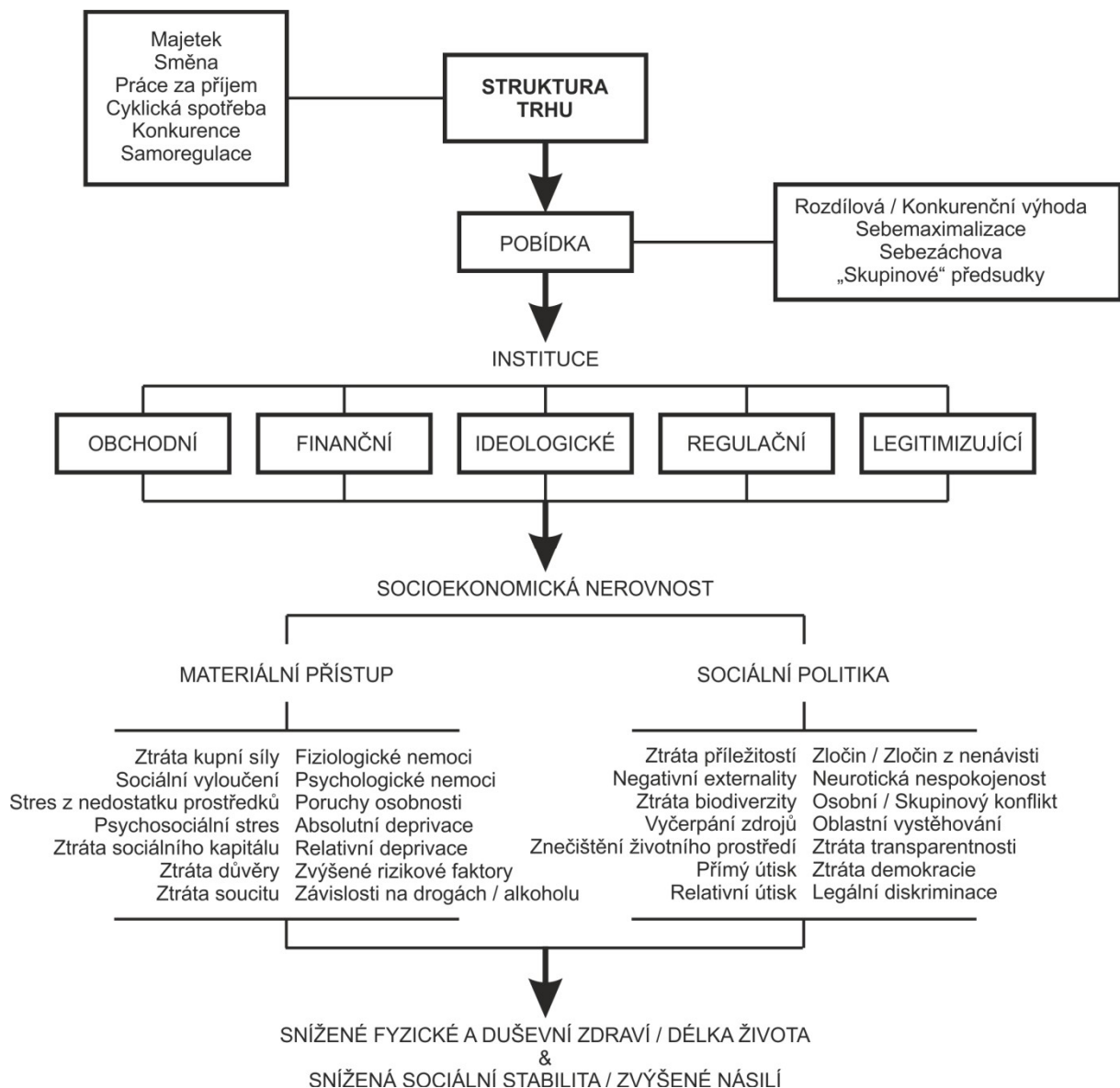
Profesor James Gilligan zpřesnil definici tak, aby odkazovala na kořen socioekonomické souvislosti. Obecné ekonomické faktory ve skutečnosti předcházejí sociopolitickým a kladou povahu ekonomiky do samotného kořene společenské organizace. Zvýšená míra úmrtnosti a zdravotního postižení postihuje ty osoby, které zauímají spodní stupně společnosti, což je v kontrastu s relativně nižší mírou úmrtí, kterou zažívají lidé v hierarchii nad nimi. Nadměrná úmrtí jsou tedy funkcí třídní struktury a tato struktura je produktem kolektivních lidských voleb týkající se distribuce kolektivního bohatství společnosti.

Mezi *strukturální násilí* patří například všechny formy diskriminace, nerovné rozdělování příjmů, nerovné příležitosti ke vzdělávání, propast v životní úrovni, odepření přístupu k jídlu, odepření plné zdravotní péče, nevyhovující bydlení, újma na zdraví v důsledku pracovního nasazení, příčiny drogové závislosti nebo sebevražd,

nasazení ve válečných konfliktech, úvěrový stres, stres ze ztráty zaměstnání, exekuce majetku a podobně. *Strukturální násilí* je tedy o vytváření psychosociálního stresu, který má velký vliv na veřejné zdraví. Jinými slovy to znamená, že kdykoli jsou lidé poškozeni, zmrzačeni nebo zabiti chudobou, nespravedlivými sociálními, politickými a ekonomickými institucemi, systémy nebo strukturami, mluvíme o *strukturálním násilí*.

Strukturální násilí, podobně jako ozbrojené násilí, může mít dva účinky. Buď zabije své oběti přímo, nebo je různými způsoby poškozuje. Výzkumníci Köhler a Alcock v roce 1976 zjistili, že zhruba 18 milionů lidí umírá každoročně na jeho následky. Pokud extrapolujeme toto číslo na celé dvacáté století, dostaneme 1 800 milionů úmrtí neboli 1,8 miliardy lidí, kteří z technického hlediska zemřeli zbytečně jenom kvůli nejzákladnější sociální charakteristice kapitalismu, kterou je nerovnost. Lze také říct, že za méně než šest let je zabito prostředím *tržního kapitalismu* pravděpodobně tolik lidí, kolik se tvrdí, že zabil komunismus v průběhu celého dvacátého století. Podobně můžeme porovnat počet obětí *strukturálního násilí* kapitalismu s počtem obětí nacistické perzekuce. Horní odhad této perzekuce činí 17 milionů lidí, z čehož plyne, že stejný počet obětí vygeneruje kapitalismus za dobu menší než jeden rok. Ve výsledku je to ekvivalent pokračující, nekonečné, zrychlující, termonukleární války nebo genocidy, která přetrvává na celém světě u slabých a chudých celé dekády.

Architektura tržní ekonomiky je taková, že bez ohledu na to, o co se veřejnost snaží, nastane ekonomická nerovnost, což vede k sociální nespravedlnosti. Vzhledem k *lokálnímu* společenskému vnímání, zůstává takováto újma, jako skutečné násilí, neregistrovaná, protože lidé nebyli naučeni vidět spojení. Proto nemají pocit odpovědnosti. To je dále umocněno individuální hodnotovou poruchou vrozenou sociální psychologií systému, která účinně uzamyká většinu lidí do předpokladu, že „každý dostane to, co si zaslouží“, což umocňuje problém ještě více. Pouze prostřednictvím moderního statistického výzkumu v oblasti veřejného zdraví vyšla najevo hloubka *strukturálního násilí* a jeho systémové kořeny.

Společenský systém založený na vlastnictví, směně, práci za příjem, konkurenční samoregulaci a schopnosti profitovat z nedostatku a deprivace, uvádí do pohybu toto předvídatelné pole výsledků. Cyklická spotřeba potřebná k udržení zaměstnanosti společně s potřebou hospodářského růstu, aby se ekonomika zotavila z předchozích kontrakcí, posiluje strukturu stroje. Pro trh jsou zemské zdroje inventářem k využití společně s lidskou prací. Současně bují negativní *externality*, a to čím dál tím víc, protože naše technologická kapacita roste a často se používá pro nesprávné účely. To vše je zakotveno ve struktuře trhu jako drobné semeno, které klíčí v ohromný strom. Kapitalismus je jednoduše strukturálně zralá forma tržní ekonomiky zakořeněná v *neolitické revoluci*, u které byla za posledních 200 let zvýrazněna její stále více totalitní povaha, zejména hierarchií velké obchodní moci.

VI

TRŽNÍ A TECHNICKÁ EFEKTIVITA

„Není nic neúčinnějšího, než velice efektivně udělat něco, co uděláno být nemělo.“

- Peter Drucker, 1909 - 2005, rakouský ekonom a spisovatel

Podstata problémů současného světa se nachází mezi dvěma nekompatibilními procesy, kterými jsou podnikání a průmysl. Thorstein Veblen byl snad prvním, kdo skutečně vyjádřil, ve své slavné práci *Inženýři a cenový systém*, kořenový rozdíl mezi těmito dvěma orientacemi. Stručně řečeno, podnikání a průmysl mají protichůdné pohledy na to, co je efektivita. Podnikání využívá *tržní efektivitu*, která se týká maximalizace těžby, výroby, distribuce, obratu a zaměstnanosti. Průmysl využívá *technickou efektivitu*, která se týká udržitelného návrhu, zachování, snížení obratu, snížení práce, optimalizace využívání zdrojů, snižování odpadu a být skutečně „ekonomický“ v pravém slova smyslu.

Historicky se předpokládalo, že se tyto dva procesy doplňují. Předpokládalo se, že ušetřené peníze znamenaly ušetřené zdroje a peníze získané nebo vynaložené představovaly zdroje, které byly efektivně využity. Jak dnes již víme, je toto daleko od skutečnosti, která se stala za posledních 200 let patrnější vzhledem k rychlému růstu produktivity. Zjistili jsme, že efektivita podnikání pohrdá efektivitou průmyslu. Být skutečně ekonomický tím, že umožníme dosáhnout více cílů s menším množstvím energie, zdrojů a lidské práce, maximalizujeme životnost výrobků a usnadníme zachování zdrojů, není to, co funguje pro podnikání, které potřebuje spíše technickou neefektivitu, aby zajistilo opakované nákupy a nespokojenou, obecně nešťastnou kulturu, která má nekonečné, neurotické, hmotné touhy.

Jinými slovy, když mluvíme o *tržní efektivitě*, máme na mysli formu efektivity, která pomáhá tržnímu systému udržet jeho optimalizovanou funkčnost s hlediska finančních ukazatelů. To je v rozporu s *technickou efektivitou*, která se týká reálných zdrojů, pozemské udržitelnosti neboli toho, co lze považovat za skutečné ekonomické faktory reálného života. Takže, na rozdíl od *tržní efektivity* se *technickou efektivitou* rozumí čistě ekonomické metody návrhu, výroby, distribuce a recyklace, které jsou optimalizovány způsobem bez jakéhokoli peněžního nebo obchodního vlivu.

Zatímco skutečná ekonomická logika uznává pozemský *nedostatek* jako relativní stav, který musí být respektován a vyloučen efektivním a udržitelným řízením, tržní logika považuje *nedostatek* za příležitost k vykořisťování, zatímco paradoxně tlačí na tak velkou produkci a spotřebu, jak je to jen možné. Znovu opakují, že tato vlastnost trhu se v minulosti nemohla výrazně projevit, protože technické prostředky k dosažení tak vysoké úrovně produktivity jednoduše neexistovaly. Teprve až v post-malthusiánském období je tato produktivita možná.

Neefektivita trhu a její partner *plánované zastarávání* z velké části pohání ekonomický růst dnes, který přichází ve formě *konzumerismu*.

VII

KONZUMERISMUS

„Nový komerční životní styl, který je veleben tradičními ekonomy a historiky, jako nějaký zázrak společenského vývoje, je ve skutečnosti skrytou formou retardace.“

- Peter Joseph, americký nezávislý filmař a aktivista

Na počátku 20. století se ocitl průmysl na zásadní křižovatce. Rychlý pokrok v technologiích představoval výzvu pro základy tradiční ekonomie a tedy pro další fungování společnosti. Víme, že v samotném jádru našeho systému je *PRÁCE* a *POPTÁVKA*. Bez poptávky po výrobcích by nebyla potřeba výroby a zaměstnání; bez zaměstnání by nebyl příjem a tím kupní síla pořídit si výrobky, která udržuje tržní ekonomiku v chodu. Mohutná expanze produktivity díky strojům a mechanizaci přinesla ale něco, co lidstvo nikdy předtím nezažilo. Tím byl nadbytek zboží. V roce 1927 prohlásil tehdejší ministr práce James Davis, že potřeby světa pravděpodobně pokryje 3denní pracovní týden. O pár let později inženýr Richard Buckminster Fuller popsal tento fenomén jako schopnost dosáhnout „více s méně“, kdy energie, pracovní síla a zdroje potřebné k dosažení konkrétních cílů se snižovaly, zatímco samotné úspěchy se dostavovaly stále rychleji. Průmysl se stával technicky efektivnějším.

Do počátku 20. století byla západní společnost celkově skromná. Existovala konzervativní etika získávat výrobky kvůli jejich užitečnosti. Byla to kultura potřeb, nikoli přemrštěných tužeb. Většina lidí neměla potřebu zvyšovat svou spotřebu jen proto, že mohli. Vládnoucí průmyslníci a plánovači měly tedy na výběr. Buď by se musel systém přizpůsobit této nové produktivitě „více s méně“, což by znamenalo nárůst volného času zkrácením pracovního týdne a přizpůsobení platové škály a cen výrobků, aby reflektovaly tuto nově nalezenou hojnost, nebo by se muselo stát něco dramatičtějšího. Musely by se změnit nejzákladnější kulturní hodnoty a sklony, kdy samotná myšlenka spotřeby by se stala nástrojem spotřeby jenom kvůli spotřebě samotné, aby byl zachován stávající stav. Nemusíme snad dodávat, která myšlenka vzhledem k povaze kapitalistické filozofie zvítězila. Soudobá vládnoucí etika průmyslu neustále zvyšovat zisky a výnosy nemohla být ohrožena, takže alternativní myšlenka pracovat směrem k hojnosti pro uspokojení lidských potřeb, která by nakonec umožnila takovou úroveň osobní svobody, jakou lidstvo dosud nezažilo, a mohla vést k rozkvětu nové éry lidského osvícenství, byla ihned na samém počátku zamítnuta třídou vlastníků a svět, který vidíte kolem sebe, plný neustále se množících zbytečností, materialismu, odpadu, dluhových otroků, konfliktů, bezdomovců, válek a impulzivní bezduché spotřeby je toho výsledkem.

Na počátku tohoto přerodu stál Edward Louis Bernays, otec moderní reklamy, který je nejvíce známý překroucením slova *PROPAGANDA* do nadýchaného eufemismu *VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ*. Narodil se ve Vídni jako synovec psychiatra Sigmunda Freuda. Bernays

vzal populární myšlenky z freudovské psychoanalýzy a začal je používat v reklamních kampaních. Myšlenka byla jednoduchá – využít primitivní, sociální nutkání společné většině lidí, jako je sexualita a postavení, a propojit je s výrobkem. Výrobky se měly stát méně významné co do užitečnosti a více symbolem identity a individualismu a efektivně měnit pouhá přání na emocionální potřeby. Bernays byl odpovědí na volání lídrů průmyslu po přeprogramování společnosti a vytvoření kultury nového spotřebitele. Technologická inovace v rozhlase a televizi dále přispěly tomuto cíli důkladnou kampaní napříč společnostmi, která se rychle rozšířila do celého světa. Reklama už dále nepopisovala funkci výrobku a jeho integritu. Nyní to bylo o společenské manipulaci vytvářením méněcennosti, hanby, viny a falešných problémů, které se daly vyřešit pouze podvolením se nákupu.

Tento marnivý materialismus a nutkavá spotřební neuróza ale stále nestačily na to, aby zajistily stabilitu kapitalistickému náboženství a stálý prospěch pro kněze z třídy vlastníků. Kromě výroby souhlasu prostřednictvím reklamy přinesl technologický věk další nepříjemnost pro byznys, kterým byla stále se zvyšující produkce. Nejenže se vyrábělo rychleji, než se tradičně spotřebovávalo, ale rovněž se zvyšovala skutečná kvalita výrobků jako důsledek vědeckého pokroku v návrhu, čímž se tolik potřebné opakované nákupy stále snižovaly. Jak již víme, klíčovým hnacím prvkem *práce*, *spotřeby* a *zisku* neboli klíčovým hnacím prvkem *tržní ekonomiky* je *NEDOSTATEK* a *NEEFEKTIVITA*. Dovednost byla vždy nepřítelem *tržní ekonomiky*, a čím je výrobek lepší a má delší životnost, tím je to horší pro podnikání. V této době se zrodilo takzvané *plánované zastarávání*. V roce 1932 propagoval průmyslník Bernard London brožuru s názvem *Konec hospodářské krize díky plánovanému zastarávání*, kde se myšlenka vyrábět mizerné výrobky, které by vytvářely větší poptávku po práci a růst, jevila logickou. Někteří to dokonce chtěli uzákonit jako povinné pro veškerý průmysl. O životním cyklu výrobku tedy neměl rozhodovat přirozený stav vědecko-technických schopností, ale pouhá neustálá potřeba práce, a tím potřeba zvýšené spotřeby. Příkladem této zvrhlosti byl žárovkový kartel Phoebus, který v té době přinutil každou společnost vyrábějící žárovky snížit jejich životnost z 25 000 hodin na pouhých 1 000 hodin pro zajištění opakovaných nákupů. Časem se to stalo strategií celého průmyslu.

Bezpečné selhávání výrobků bylo nutné k zajištění cirkulace peněz a tzv. růstu i v případě, kdy kupující neměli potřebnou kupní sílu. A tak se zrodila úvěrová expanze. Přístup k úvěru je hnacím jádrem ekonomického růstu na Západě již dlouhou dobu. Podíváme-li se dnes na soukromý a veřejný dluh, uvidíme, že to není žádná anomálie, ale zavedená móda. Velikost existujícího globálního dluhu daleko převyšuje globální peněžní zásobu. Bylo to právě toto vypůjčování si z ničeho, co nahradilo přirozené omezení zaměstnanosti a mezd.

Zdánlivě posedlé chování spotřebitelů, které dnes vidíme, je spíše méně o účelu dané položky a více o tom, co to znamená z hlediska společenských vazeb. Ve skutečnosti se pouhá přání uměle přeměnila na emocionálně požadované potřeby prostřednictvím úsilí o sociální začlenění. Zatímco mnozí ekonomové tvrdí, že tato nenasatná touha je pouze součástí naší sdílené lidské přirozenosti, zdá se, že tato tendence je pouze lidskou povahou ve smyslu *sdílené sociální reflexe*, nikoli nějakého nezkrotného

nutkání po materiálním zisku. Takový materialismus je ve skutečnosti strukturálně indukovaným vedlejším produktem samotné povahy *tržní ekonomiky*.

Posedlost spotřební marnivostí bující po celém světě nyní ztělesňuje novou formu demokracie. Toxické podmínky, které jsme si tímto kolem sebe vytvořili, jsou jádrem obrovského plýtvání jak pozemskými zdroji, tak lidským potenciálem.

VIII

CENOVÝ SYSTÉM A ZPĚTNÁ VAZBA

„Dvacetpět procent země bylo nezaměstnané. Chtěl jsem pochopit ekonomiku, která dovolila, aby se to stalo.“

- Emmett John Rice, 1919 - 2011, guvernér Federálního rezervního systému v letech 1979 - 1986

Současná ekonomika není v technickém slova smyslu skutečnou ekonomikou. Je to pouhá ideologická filozofie vystavená na řadě postulátů, kterým je dána iluze stálosti. Neobsahuje žádný vztah k vědecké integritě našich znalostí o prostředí a o nás samotných. Jejím základem je *nedostatek*, ať už přirozený nebo umělý, který umožňuje stanovit cenu. Připomeňme si zde stručně funkci cenového mechanismu:

Nákup výrobků vytváří proud dat zpětné vazby od spotřebitelů, který umožňuje zdánlivě racionální alokaci zdrojů, což znamená těžbu, dopravu, výrobu, distribuci, požadavků na práci a podobně, a to díky tržnímu cenovému konsensu založenému na vnímané nabídce a poptávce. V omezeném kontextu a hrubým způsobem tento mechanismus „neviditelné ruky“ trhu funguje. Ve 20. letech minulého století ekonom Ludwig von Mises dokonce prohlásil, že bez *cenového mechanismu* by ekonomická kalkulace ohledně racionální alokace zdrojů a celkové organizace nebyla možná. Nazval to „problémem ekonomické kalkulace“. Skvěle argumentoval, že bez použití ceny a směny by bylo nemožné efektivně šířit informace důležité pro komunikaci v rámci ekonomiky. Peníze byly mostem ke všem transakcím a poskytovaly zpět kritické informace o nabídce a poptávce. Dnes je však nepochybné, že tento pohled je zastaralý. Nejenže cena již není pro získání kritické ekonomické zpětné vazby nutná, ale z hlediska skutečných ekonomických opatření, která jsou nezbytná k výraznému zvýšení efektivity, probíhá komunikace pomocí cenové informace s velkým zpožděním a neúplně. Jinými slovy, i když je pravdou, že cenový systém dovoluje základní kalkulaci s daty ohledně nabídky a poptávky a pomáhá alokovat zdroje, práci, preference, distribuci a podobně, zcela ignoruje skutečné operační faktory představující technickou hodnotu, které mají vztah k efektivní správě planety Země a tedy vztah ke skutečné ekonomice, kterou je optimalizovaná efektivita na všech úrovních:

- Cenový systém například nezahrnuje optimální alokaci zdrojů založenou na nejefektivnějším účelu materiálu. Zdánlivá racionální alokace není racionální, pokud využití těchto materiálů nevychází z vědecké kalkulace.
- Cenový systém také nezahrnuje organizační efektivitu samotné technické výroby a distribuce. Jsou ignorovány skutečné faktory blízkosti, nasazení technologií, pracovní síly a podobně.

- Cenový systém dále nezahrnuje úvahy nad potřebami regenerace nebo recyklačních protokolů, což je skutečný požadavek na odpovědné racionální využívání zdrojů na konečné planetě. Tyto protokoly musí být vestavěné na všech úrovních. Tuto neschopnost cenového systému můžeme dobře vidět, když analyzujeme globální generátor odpadu.

Jinak řečeno, cenový systém nedokáže zajistit skutečnou *technickou efektivitu* týkající se alokace zdrojů, výroby, distribuce a regenerace v jakémkoli vědecky optimalizovaném smyslu. Tržní logika je prostě v rozporu s logikou pro efektivní správu Země. Cenový mechanismus pouze překládá subjektivní masovou interakci spotřebitelů do omezeného vyhodnocování poptávky, výroby a distribuce. Neovlivňuje přímo průmyslové metody, které jsou pak výsledkem rozmarů výrobců beroucí v úvahu pouze zisk, což je naprosto oddělené od přirozené regulace založené na vědeckých principech udržitelnosti.

Je tedy možné vytvořit systém, který by obsahoval komplexnější zpětnou vazbu s respektem na spotřebitelské preference, poptávku, hodnotu práce a zdrojů bez cenového systému a směny? Samozřejmě, že je a dokonce je to i nutné, pokud má být systém dlouhodobě stabilní. Trik je v tom zcela eliminovat peněžní směnu a vytvořit přímou kontrolu a zpětnou vazbu mezi spotřebiteli, výrobními prostředky a samotnými zdroji.

Moderní mechanismy umožňují efektivně sledovat pomocí senzorů a digitálních přenosů biliony ekonomických interakcí související s dodavatelským řetězcem a chováním spotřebitelů, což dalece předčí to, co dnes ve skutečnosti děláme. Mimoto mohou být použity také k pozorování jiných technických procesů, pro které nemůže být použita cena, jako jsou změny v návrhu, v alokaci zdrojů a prostředků, ve výrobních protokolech, v distribuci, v recyklačních prostředcích a tak dále. Skutečný systém ekonomické zpětné vazby a řízení je o pochopení celkové interakce ekonomických složek na všech úrovních, a to jednotným způsobem. To je skutečná ekonomická kalkulace pro průmysl, nikoli jen hrubá, seřiznutá data zprostředkovaná pouze samotnou cenou.

Ekonomická debata je dnes o tom, co je vlastně udržitelné a progresivní pro lidský druh, a nikoli o tom, co je udržitelné pro pouhý mechanismus pohybu peněz.

IX

TEORIE VOLNÉHO TRHU A OBECNÉ ROVNOVÁHY

„Proces, kterým přemýšlíte o věcech, je založen na indoktrinaci ze strany společnosti, takže rozsah vašich myšlenek je omezen dominantními hodnotami vaší společnosti. Než se naučíte být flexibilní ve svých hodnotách, zabere to hodně času.“

- Jacques Fresco, 1916 - 2017, americký multidisciplinární vědec

Volný trh je v tradičním vzdělání idealizován jako samoregulační bez nutnosti vnějších zásahů, jakými jsou vládní regulace. Tímto dynamickým samoregulačním mechanismem určování cen je *nabídka a poptávka*. Jinými slovy, ceny jsou určovány na základě probíhajících akcí od kupujících a prodávajících. Zatímco si kupující a prodávající efektivně konkurují, aby získali pro sebe při směně co nejoptimálnější cenu, prodejci také soutěží s jinými prodejci, aby si zajistili dostatečný prodej neboli podíl na trhu od spotřebitelské veřejnosti.

Teorie volného trhu je ve své podstatě založena na redukci zásahů ze strany státu do fungování trhu. Je postavena spíše na víře v tržní samoregulaci, než na vědeckém základě. S touto teorií se pojí termín *neviditelné ruky* trhu, který poprvé použil Adam Smith. Představuje základ pro *teorii obecné rovnováhy*, která tvrdí, že lidé jednající ve svém ekonomickém chování sobecky paradoxně produkují výsledky, které zlepšují společnost jako celek. Tato teorie se snaží vysvětlit fungování trhu jako celku z hlediska dynamiky nabídky, poptávky a cen. Obecně obhájí jakousi z toho vyplývající přirozenou rovnováhu, což znamená, že věci, jako je bankovní selhání, extrémní mzdové rozdíly, nedostatek zboží, chudoba, útlak, úpadek životního prostředí a další destabilizující poměry nenastanou.

Od 70. let 19. století se teoretici snažili vytvořit model *neviditelné ruky*, protože chtěli ukázat, jak obchodování na trhu mezi jednotlivci sledujícími své vlastní zájmy a firmami maximalizujícími svůj zisk, vede ekonomiku ke stabilní a optimální rovnováze. Na počátku 70. let 20. století, to znamená po století práce, došli ekonomové k závěru, že nemohou ukázat žádný mechanismus, který by prostřednictvím decentralizovaných trhů vedl společnost směrem k rovnováze. Celá ekonomika totiž směřuje velmi rychle k destabilizaci, pokud je ponechána pouze sama sobě. Vezmeme-li v úvahu *Ashbyho zákon* neboli *zákon nutné variety* objevený a formulovaný v 50. letech minulého století v rámci kybernetiky, není čemu se divit. Skutečnost, že tržní kapitalismus v průběhu času selhává, je dána právě tímto přírodním zákonem, o kterém se zmíníme dále.

Víra ve „volný trh“, jak je stále politiky nazýván po celém světě, je kriticky důležitým mýtem moderní společnosti. Důvěra veřejnosti v tržní systém se všemi prohlášeními o „svobodě“ a „demokracii“ slouží k ochraně stávajícího stavu, hierarchii nadvlády, a co je nejdůležitější, obrovských společenských a ekonomických výsad elitní menšiny.

X

NEEFEKTIVITA TRŽNÍHO DISTRIBUČNÍHO SYSTÉMU

„Volný trh bude vždy ignorovat řešení, která nejsou schopna generovat zisk.“

- Jeff Vail, autor knihy *Teorie moci*

Průmyslová orientace kapitalismu, což znamená způsob, jakým probíhají skutečné procesy těžby, dopravy, výroby, distribuce a recyklace, je nejméně efektivním způsobem ekonomického chování, které bychom mohli mít ve světle moderních možností:

- Neefektivní distribuce potravin a plýtvání:
Dnes můžeme produkovat dostatek jídla, abychom každému poskytli nejméně 2 720 kilokalorií denně. To je více než dostatečné pro udržení dobrého zdraví. Přesto je podstatná část světa stále podvyživená a umírá hladem. Tento jednoduchý fakt ukazuje na skutečnost, že v ekonomickém potrubí existují vady, které vytvářejí distribuční neefektivitu a nadměrný odpad.
- Nerovnoměrná distribuce bohatství:
Nyní je prakticky polovina světového bohatství ve vlastnictví horního 1 procenta. Toto tržní přerozdělování se pak v důsledku promítá do milionů zbytečných úmrtí ročně. V roce 2015 bylo na celém světě přibližně 1 800 miliardářů s více než 7 biliony dolarů. Organizace OSN pro výživu a zemědělství vypočítala, že je potřeba zhruba 30 miliard dolarů ročně k vyřešení hladu po celém světě. Miliardáři by mohli poskytnout tuto přímou pomoc po dobu 200 let a stále by každému z nich zůstalo v průměru 550 milionů dolarů. Také by stačil pouhý zlomek ročních vojenských výdajů Spojených států amerických, který v roce 2018 představoval podle nezávislého mezinárodního institutu se sídlem ve Stockholmu 649 miliard dolarů. Pro zajímavost ještě uvedme, že v roce 2015 mělo 62 lidí větší bohatství než dolních 50 procent celé lidské populace dohromady, což představuje asi 3,5 miliardy lidí. Jiný odhad říká, že roční příjmy 100 nejbohatších lidí jsou dostačující na to, aby nadobro skončily s extrémní celosvětovou chudobou.
- Destrukce ekosystémů:
Zpráva z roku 2013 s názvem *Ekonomika ekosystémů a biologické rozmanitosti* sponzorovaná *Programem OSN pro životní prostředí* uvádí, že žádné významné průmyslové odvětví ve světě by nebylo ziskové, pokud bychom započítali externí náklady. Jinými slovy, pokud by naše hlavní odvětví nebo podniky musely skutečně platit za řešení externích problémů, které samy vytvářejí, nebyly by prostě ziskové. Hlavní zisky jsou dosaženy bez ohledu na dlouhodobou destrukci, kterou vytvářejí. Proto nám neustále roste ekologický dluh.

- Růst chudoby:

V roce 2015 stanovila OSN hranici chudoby na 1,90 dolarů na den. Peter Edward z University Newcastle vypočítal, že pro dosažení věku 70ti let potřebujeme, aby byla hranice chudoby nastavena zhruba na 2,7 až 3,9 násobek stávající hranice. To dává přibližně hodnotu 7,40 dolarů na den. Této, takzvané *etické hranice chudoby*, dnes nedosahuje 4,2 miliardy lidí, což je přibližně 60 % světové populace. Jinými slovy to znamená, že více jak polovina planety žije v chudobě.

Společnost v současné době používá jen zlomek známých technických prostředků, které mohou výrazně zvýšit efektivitu. Tento nedostatek aplikací je způsoben

- všeobecnou nevědomostí o takovém potenciálu,
- všeobecnou nevědomostí týkající se hlavních problémů vrozených struktuře tržního mechanismu
- a tendencí podnikání bojovat proti změnám.

Podnikání neupřednostňuje optimální *technickou efektivitu*, ale *efektivitu trhu*, což je v podstatě opak toho, co je zapotřebí k zajištění udržitelného životního prostředí. Společnosti také usilují o sebe-záchovu tím, že se snaží zůstat ziskové potlačením obtěžujících změn. Takže kapitalistické konkurenční podněty oslavované jako početná síla světového pokroku jsou v dnešní době největší brzdou společenského rozvoje.

XI

PRIMÁRNÍ A SEKUNDÁRNÍ ÚVAHY

„Existuje jen jeden rozdíl mezi špatnou a dobrou ekonomikou: Špatná ekonomika se omezí jen na viditelný užitek, kdežto dobrá ekonomika bere do úvahy i ty účinky, které nejsou vidět a které musí být pouze předvíhány.“

- Frédéric Bastiat, 1801 – 1850, francouzský klasický liberální teoretik, politický ekonom a člen francouzské sestavy

V rámci systému *tržní ekonomiky* můžeme rozdělit úvahy na *primární* a *sekundární*:

- *Primární úvahy* jsou úvahy, které souvisí s kořenem tržní stimulační logiky, což znamená úvahy ohledně snížení nákladů a maximalizaci příjmů. Jsou to abstraktní úvahy, které se provádějí bez ohledu na podmínky skutečného světa. Od nákupu zlevněných oděvů přes prodej starého automobilu za nejvyšší možnou cenu, až po provoz společnosti, se přirozeně snažíme maximalizovat náš příjem a co nejvíce snížit výdaje.
- *Sekundární úvahy* jsou skutečné úvahy o reálném životě neovlivněné *tržní stimulační logikou*, jako je například posouzení, jak může naše jednání hmatatelně ovlivnit blahobyt druhých a životní prostředí. Rozhodnutí provedená na základě *sekundárních úvah* spadají do sféry morálky.

Společnost by například mohla vypustit toxický odpad do místní vodárny, aby ušetřila peníze na likvidaci a současně omezila místní trh prostřednictvím kartelových dohod, aby prodala své výrobky za mnohem vyšší tržní cenu a využila tak zranitelnosti spotřebitelů. Zatímco je to považováno za neetické, tato logika je v dokonalé shodě s *primární* tržní racionalizací.

Když farmaceutická společnost Bayer v 80. letech minulého století úmyslně a vědomě prodávala léky nakažené virem HIV po celém světě a zabila tisíce lidí jednoduše proto, že „finanční investice do produktu byly považovány za příliš vysoké, než aby byl produkt zlikvidován“, o základní morální integritě nebylo pochyb. Kde ale uděláme hranici v jemnějších případech, kdy se lidé podřizují projektům produkujících negativní chování nikoli proto, že jsou zlomyslní, ale proto, že tlaky okolností vyžadují takové jednání, aby na trhu přežili?

Pokud jde o etické posouzení v tržní hře, skutečná kalkulace velmi často přichází v podobě otázky, kolik „etiky“ si můžete dovolit, a nikoli v podobě toho, co si myslíte, že je morálně správné. Například:

- Nakupujete čokoládu sklízenou otroky, nebo oblečení vyráběné dětmi za velmi nízké mzdy, protože je levnější, přestože váš nákup udržuje zneužívající poptávku po práci?
- Měla by vaše společnost používat levnější díly pro výrobu, aby šetřila peníze a zvýšila zisky, přestože se výrobek předčasně rozbije a přispívá k odpadu a znečištění?
- Měla by vaše společnost maximalizovat cenu omezeného zdroje vody v chudé oblasti, aby zajistila optimalizované zisky, ačkoli to může ještě více ochromit místní obyvatele?

Opět připomeňme, že kořen *socioekonomické orientace* obchodu je založen na *nedostatku*. To znamená, že bez ohledu na skutečnost lidského stavu, tržní systém hledá nebo vytváří *nedostatek* a snaží se z něj těžit. To je vestavěno přímo do logiky každého podnikatelského rozhodnutí prostřednictvím *primárního* pobídkového rámce „snižování nákladů a maximalizace příjmů“. Všichni hráči se snaží využít každé situace a strategickým jednáním v podstatě popírají blaho ostatních.

Jinými slovy, pokud jde o primární logiku, pak:

- Neexistuje žádný zásadní rozdíl mezi prodejem, kvůli němuž došlo k otravě léky infikovanými HIV, aby se ušetřily peníze a zvýšil se zisk, a vědomým prodejem nekvalitních potravin, které obsahují přídavné látky způsobující nemoc, aby se snížily výrobní náklady a učinily produkt více „cenově dostupným“ na konkurenčním trhu.
- Neexistuje žádný zásadní rozdíl mezi využíváním práce stážisty nebo čerstvého absolventa vysoké školy za minimální mzdu a vykořisťováním extrémně chudých lidí třetího světa za dva centy na hodinu.
- Neexistuje žádný zásadní rozdíl mezi nepoctivým prodejem použitého počítače se skrytou vadou osobě, která není znalá věci a společností prodávající nové počítače složené z komponent nižší kvality, kdy společnost může krátkodobě ušetřit peníze a z dlouhodobého hlediska zvýšit zisk opakovaným prodejem.

Dynamika konkurenční samoregulace je to, co spojuje a mění jednotlivé lidské činy na kolektivně vytvořené systémové výsledky. A tyto výsledky mohou vyvstat bez přímého záměru ze strany hráčů. Je velmi důležité, aby to bylo pochopeno, protože náš svět je posedlý etickými argumenty, které by měly věci zlepšit, postrádá však pozitivní výsledky na systémové úrovni, které mají málo společného s morálním kompasem jednotlivce.

XII

LOKALIZOVANÉ A SYSTÉMOVÉ MYŠLENÍ

„Inteligentní lidé se snaží problémy řešit, geniální se je snaží nedělat!“

- Albert Einstein

V odborné literatuře se často používají termíny *racionální* a *strukturální*. První odkazuje na izolovaná lidská rozhodnutí, druhý na rozhodnutí, která jsou ovlivněna vyšším řádem. Jako lidé máme běžně tendenci vnímat velmi lineárními a povrchními způsoby, na rozdíl od důkladnějšího způsobu, který se objevil současně s vědou. Tento kontrast by mohl být nazván *lokalizované* versus *systémové* myšlení:

- *Lokalizované myšlení* vychází z toho, co vidíme nebo vnímáme přímo kolem nás, čemu věříme a na základě čeho vyvozujeme logické i nelogické závěry. Tyto závěry jsou tedy především výsledkem asociací z neúplných senzoričských dat přicházejících z naší pětismyslové reality. Protože k tomuto vnímání máme tendenci, vidíme svět jako fasádu přetrvávajících iluzí.
- Na druhou stranu *systémové myšlení* je o pochopení prolínajících se procesů a řetězových reakcí. Je založené na vědecké metodě, a jako jediné vede k něčemu, co bychom mohli označit za pravdu. Takové myšlení nám ale bohužel není přirozené. Přesto je z hlediska naší existence a udržitelnosti nutné založit na něm vzdělávací a ekonomický systém.

Nedokonalost našeho vnímání se nachází v kořenu většiny pověr a falešných teorií. Například v minulosti bychom se podívali na slunce, měsíc a hvězdy a tvrdili, že se pohybují po kruhu nad plochou Zemí, protože nebyl žádný jiný důvod myslet si něco jiného, než ten, že to tak vypadalo. Je také snadné zapomenout, že světlo, které vidíme, je jen malou částí elektromagnetického spektra. Vyžadovalo to vytvoření pokročilých nástrojů a vědecktějších přístupů, abychom lépe porozuměli těmto skrytým rysům. Dokonce i názor, který máte sami o sobě, je do značné míry iluzí. Zakoušíme naše těla jako uzavřené, volně se pohybující systémy, protože naše mysl má silný smysl pro individualitu a svobodnou agendu. Přesto vzduch, který dýcháme, gravitace, která definuje náš pohyb, slunce, které ovládá samotný život a kultura, která orientuje naše hodnoty, jsou stejně tak naší součástí jako naše ruce. Naše biopsychosociální povaha předurčuje a mění naše myšlenky, úvahy a reakce, čímž zpochybňuje míru *svobodné vůle*, o které si myslíme, že ji máme.

Rovněž výzkum ukazuje, jak je těžké pro nás myslet v termínech pravděpodobnosti. Pravděpodobnostní posouzení je kritickým mechanismem vědeckého hodnocení a pochopení složitých interakcí reálného světa. Dnes máme solidní znalosti ohledně sociálních předpokladů, které vedou k pravděpodobným výsledkům, jako je

terorismus, násilí, majetková kriminalita, týrání v rodině, duševní poruchy, sexuální zvrácenosti, konflikty, drogová závislost a řada jiných chování, jež byly zcela odsunuty do sféry *svobodné vůle*. Bez statistických studií na úrovni populace v průběhu času by mnohá taková propojení zůstala neviditelná. V našem každodenním životě máme tendenci pracovat s heuristikou, což znamená, že používáme rychlé prostředky pro rozhodování založené na osobních zkušenostech, a nikoli na detailní analýze. Všechno to znamená, že je naše mysl přirozeně přitahována k velmi úzkému a povrchnímu myšlení. Teprve s nástupem vědy se naše chápání stalo dokonalejším. Od jednoduchého prohlášení osoby za zlou kvůli útočnému jednání jsme společensky prošli dlouhou cestu. Dnes máme lepší znalosti ohledně systémových předpokladů, které vytvářejí aberantní chování člověka jako výsledek řetězové reakce. Jak běžel čas, pokračovali jsme ve vylepšování našich nástrojů a modelů kultivujíc naše chápání, abychom si stejně nakonec uvědomili, že Země není plochá a slunce kolem ní neobíhá.

Náš zavedený socioekonomický systém byl postaven na podobných základech povrchních archaických hodnocení. Naše hospodářství je založeno na velmi rané fázi civilizace. Ekonomika se úzce zaměřuje na individuální chování, aniž by skutečně zvážila celkové důsledky většího řádu takového kombinovaného chování. Například, když lidé interagují v rámci trhu, obecně tak činí na základě svých osobních, krátkodobých preferencí. Kolektivní výsledek těchto interakcí může vytvořit negativní výstupy nebo řetězové reakce, jako je průmyslové znečištění nebo přečerpání zdrojů, které nemají nic společného s individuálním záměrem jednotlivých aktérů. Tento nedostatek porozumění zakořeněný ve zkráceném nebo neúplném chápání systémových ekonomických výstupů vytváří konstantní socioekonomickou poruchu, kterou nadále vidíme v celém moderním světě. Totéž platí pro naše politické a právní metody. Tyto praktiky se také zrodily v období, které mělo velmi chabý vědecký základ, a proto stály na vysoce lokalizovaných nebo omezených představách o lidském stavu.

Intelektuální pokrok po průmyslové revoluci doslova opustil socioekonomicko-politický systém. Masivní sociologické kulturní zpoždění existuje již asi sto let, kdy moderní chápání, které může dramaticky zlepšit lidský život, je naprosto ignorované.

XIII

STRUKTURÁLNÍ FANATISMUS

„Většina lidí na této planetě nejenže nemá ponětí, jak jsou masivně a negativně ovlivňováni volným trhem, ale v průměru mají skutečně neochvějnou oddanost v jeho principy, která není založená na ničem hlubším, než klasické doktríně. Tato moc je udržovaná dominantními, ortodoxními zřízeními od nepaměti. Trikem je vycvičit lidi tak důkladně do nastaveného systému hodnot, že jakákoli myšlenka na alternativu je vyřazená bez jakékoli kritické úvahy.“

- Peter Joseph, americký nezávislý filmař a aktivista

Mechanismy sociálního útlaku přicházejí v mnoha složitých formách, z nichž některé jsou vestavěny přímo do architektury sociálního systému. Termín *strukturální fanatismus* vychází z myšlenky institucionálního rasismu Stokelyho Carmichaela a definuje mechanismy v sociální struktuře, které nepřímo vytvářejí a posilují společenský útlak. Jedná se o procedurální způsob bez úmyslného záměru způsobit škodu. Zahrnuje to interakce v podstatě s každým ve společnosti. Obrazně řečeno, všichni taháme za páky na obřím stroji a důsledky těchto akcí přesahují naše *lokální vnímání*, což snižuje schopnost chápat výsledky. Existují dva hlavní mechanismy *strukturálního fanatismu*:

13.1 Racionální chování

První mechanismus má co dělat s vrozenou herní logikou neboli takzvaným *racionálním chováním* vyžadovaným od tržní ekonomiky pro zajištění přežití. Jedná se opět o sdílenou stimulační psychologii interagujících mas. Namísto přemýšlení o jedné osobě, která činí rozhodnutí na základě *primárních úvah*, uvažujme o tom, že takto činí mnoho lidí, kteří se vzájemně ovlivňují a konkurují jeden druhému, jak je tomu ve skutečnosti. Z teorie systémů víme, že systémy vytváří důsledky, které nejsou určeny pouze prostým součtem jejich jednotlivých částí. Takže dynamika *konkurenční samoregulace* transformuje jednotlivé lidské činy na kolektivně vytvořené systémové výsledky. A tyto výsledky mohou vyvstat bez přímého záměru ze strany jednotlivých hráčů. To, co nás nyní zajímá, jsou negativní *externality*, které jsou výsledkem této tržní strategie.

Například ropné podniky, které čerpají, rafinují a distribuují ropné produkty, počítají pouze se svými vnitřními finančními provozními náklady a obecně své ceny zakládají pouze na nabídce a poptávce. Pokud dojde ke znečištění, náklady spojené s tímto problémem, jako je vyčištění, nejsou obvykle zahrnuty. Jedná se o externí náklady, které někdo musí zaplatit. V mnoha případech je způsobená škoda nevratná, což představuje vážné ohrožení celého ekosystému a veřejného zdraví.

Když zvážíme celkové znečištění, nerovnost, chudobu, vyčerpání zdrojů, zánik druhů, ztrátu biologické rozmanitosti, snižování veřejného zdraví, občanské konflikty, násilí v chování, celkové strukturální násilí a jiné všudypřítomné sociální a ekologické problémy, vidíme důsledky nikoli jedné osoby, jedné instituce nebo jednoho průmyslu, ale vidíme problémy doslova produkované samotným tržním chováním. Jsou to výsledky řetězových reakcí, kdy jedna *externalita* spouští mnoho dalších. Jsou to problémy na úrovni systému a právě každý je do určité míry vinen tím, že se účastní samotné tržní ekonomiky. Charakteristikou *externalit* je, že řešení vyžaduje akce mimo *primární logiku* trhu.

Ekonomická zpráva Mezinárodního měnového fondu z roku 2015 uvádí externí náklady jenom na fosilní paliva ve výši 5,3 bilionu dolarů ročně, což je 6,5 procenta světového HDP. Jde o kolektivní náklady včetně systémové údržby, které musí být obecně vypláceny a rozděleny v populaci.

Další variací jsou *externality* vytvářející ekonomickou nerovnováhu, která spouští řetězovou reakci v celé podnikatelské síti prostřednictvím *konkurenční samoregulace*. Neočekávané náklady, které vzniknou jednomu agentovi, mohou začít řetězovou reakci úprav u mnoha dalších agentů.

Představte si například společnost na lov tuňáků, která byla nějaký čas zisková a stabilní. Jednoho dne se zjistí, že tuňáci, které vylovila, jsou vysoce kontaminovaní rtutí. Toto znečištění rtutí je *externalitou* pocházející z blízkých elektráren. Lidé, kteří onemocní, přicházejí do soudního sporu proti společnosti na lov tuňáků, která pak na svém podnikání ztrácí. Společnost nemůže obratem žalovat elektrárny kvůli výsledným ztrátám, protože společnost na lov tuňáků neobchoduje přímo s elektrárnami, a proto je znečištění legálně považováno za „Boží zásah“. Společnost na lov tuňáků je vystavena nákladným soudním sporům, nutnosti přesunu rybolovu do jiného regionu a ztrátě prodeje. Proto společnost, která je svázaná zákonem konkurenční samoregulace, musí provést úpravy, aby se přizpůsobila a zůstala konkurenceschopná vůči ostatním producentům tuňáka, kteří nejsou zatíženi těmito externími náklady. Společnost na lov tuňáků je nyní velmi znevýhodněna a možná i v bezvýchodné situaci. A s tímto zoufalstvím se začíná rozšiřovat šedá zóna podnikatelské morálky:

Až do této doby se společnost na lov tuňáků těšila vysoké společenské úctě. Měla čisté čluny bez úniku paliva, pečovala o své pracovníky a poskytovala jim značné výhody, a dokonce se starala o to, aby nedocházelo k nadměrnému rybaření a nedošlo tak k vyčerpání. Aby společnost přežila při tomto novém tlaku, musí být tyto vysoké standardy sníženy. Takže společnost propouští některé zaměstnance, zvyšuje počet pracovních hodin pro ostatní a snižuje zdravotní výhody. Také omezuje inspekce zařízení a mechanická vylepšení, přičemž zvyšuje rybolovné kvóty, aby prodala více tuňáků. Zatímco tyto změny vrací společnosti zisk, vznikly nové externí náklady, na které by jinak nedošlo. Propuštění zaměstnanců vyvinulo větší tlak na program pojištění v nezaměstnanosti města, čímž se pro širokou veřejnost zvýšily daně. Rozšířená pracovní doba vede k více zraněním zaměstnanců, zatímco ztráta zdravotních výhod jim a jejich rodinám způsobuje zadlužení, což poškozují celkové finanční zdraví. Snížené kontroly zařízení a zastaralé vybavení vedou k jejich rozpadu

a u některých lodí začne unikat palivo, což způsobuje ještě větší znečištění. Mezitím vyšší kvóty poškozují ekosystém, snižují plodnost tuňáka a zvyšují regionální nedostatek. Tento scénář má nedozírné následné efekty. Pointa je, že jakmile jsou *externality* jednou uvedeny do pohybu, může to spustit mnoho dalších, neboť se společnosti snaží kompenzovat nerovnováhu.

S rostoucím finančním stresem se společnosti stávají méně „etické“, protože se snaží udržet konkurenceschopnost a ziskovost. A hádejte, kdo nejvíce trpí v těchto „nápravných“ situacích? Samozřejmě, že nižší třída. Ve skutečnosti všechny vysilující vlivy, které snižují efektivitu bez ohledu na to, co jsou zač nebo odkud přišly, ubližují a potlačují zdraví, příjmy a možnosti nižší třídy více, než horní třídy. Tento rozvoj udržuje sestupný negativní tlak. Taková realita se stává ještě více frustrující, když si uvědomíme, že se tyto problémy budou objevovat znovu a znovu dokola, protože funkce trhu je sevřena svými vlastními mechanismy „racionálního výběru“. Vytváří *negativní externality* ne jako anomálie, ale jako konstantní předvídatelný atribut svého chování na systémové úrovni. Čím větší je vyvíjen tlak na jednotlivce nebo společnosti, aby byly ziskové, tím menší je šance, že se budou chovat eticky. Lidé mohou utrácet jen ve svých mezích a není pochyb o tom, že etika je drahá.

13.2 Dynamika dluhu

Druhý mechanismus *strukturálního fanatismu* se týká zadlužení a jeho dynamiky. Tvorba peněz je hluboce propojená s dluhem. Zatímco většina lidí má tendenci věřit, že peníze vytvářejí vlády a že tyto peníze jsou prostě dány do oběhu, není tomu vůbec tak, jak se to ve skutečnosti děje. Bez ohledu na to, jak divné, se to může zdát, jsou prakticky všechny peníze vytvořeny z dluhu bankami, které „navyšují kredit“ nebo poskytují půjčky. Tento mechanismus zde nebudu podrobně popisovat, protože na toto téma existuje již mnoho dokumentů a předpokládám určitou míru znalostí. Pouze si stručně připomeňme základní charakteristiku:

Když vláda potřebuje peníze, vydá dluhopisy. Tyto dluhopisy představují dluh. Poté tyto dluhopisy vymění se svou centrální bankou za peníze, což je instituce, která je má možnost vytvářet. Ve skutečnosti se tedy jedná o úročenou půjčku. Takže jak vláda, tak centrální banka si vyměňují věci, které jsou vymyšlené z podstaty samotné transakce.

Centrální banka nevytváří peníze jenom pro vládu, ale také pro komerční banky, a to na požádání. Komerční banky pak obratem poskytují úvěry široké veřejnosti, čímž nastartují skutečně neaktivnější proces tvorby peněz globální ekonomiky. Vše, co je skutečně zapotřebí k vytvoření nových peněz, je:

1. poptávka po úvěru, například rodinou, která chce koupit dům nebo auto, a
2. že banka splňuje požadované procento rezerv ze stávajících vkladů.

Pokud je požadované procento rezerv například 10 procent, znamená to, že banka může vytvořit nové peníze vydáním úvěrů až do výše 90 procent hodnoty stávajících vkladů. Ve výsledku je tedy postupným generováním v bankovním systému vytvořen z původních stávajících vkladů teoreticky až 9násobek nových peněz představující dluh

$$D = V \cdot \sum_{i=1}^{\infty} k^i = V \cdot (k^1 + k^2 + k^3 + \dots),$$

kde D je dluh, V jsou původní vklady a k je koeficient, který je v našem příkladu 0,9.

Vzhledem k tomu, že i bankovníctví, jako kterékoli jiné podnikání, potřebuje zisk, je ke každé poskytnuté půjčce připojen úrok. Protože bankovní systém vytváří pouze vlastní půjčku neboli jistinu, peníze na zaplacení úroku ve společnosti jednoduše neexistují. Celý svět tedy vytváří matematicky nesplacitelné dluhy prostřednictvím úrokových poplatků, což má vážné důsledky.

Počátkem roku 2015 existoval ve světové ekonomice dluh ve výši 199 bilionů dolarů, což představuje 286 procent HDP. Možná se ptáte kolik peněz celkem je v naší globální ekonomice. Je to přibližně 81 bilionů amerických dolarů, což je značně nižší částka než polovina objemu celkového dluhu. Už vidíte problém? Jedinými možnostmi, které srovnávají tuto nerovnováhu, jsou bankrot, převzetí majetku nebo další úvěry na oddálení dne zúčtování. Když se nedodrží závazek, je nejběžnějším krokem exekuce. Takže stejný bankovní systém, který vytvořil peníze z ničeho a půjčil je za úroky, nyní může převzít vlastnictví skutečných fyzických aktiv, jako jsou domy nebo automobily. Tento lukrativní finanční sektor, včetně úvěrových institucí, je oblast horního 1 procenta bohatých.

Takže víme, že peníze jsou současně dluhem. Když jsou převedeny nebo utraceny, dochází k oddělení peněz a dluhu. Peníze dostává podnikatel výměnou za produkt, ale dluh zůstává člověku, který se k němu z nějakého důvodu nechal zlákat nebo neměl jinou možnost, než si vzít půjčku, protože byl k takovému činu přinucen okolnostmi. Nyní můžete lépe pochopit, proč jsou lidé v nižší třídě nejvíce zraněni. Je to spodní třída, která přebírá většinu spotřebitelských dluhů s dalekosáhlým dopadem.

Samozřejmě, že půjčky, které vytvářejí peněžní zásobu, jsou v ekonomice utraceny a většina těchto peněz teče přímo do horní třídy. Chudí vytvářejí peníze a dluhy, zatímco horní třída získá peníze, ale ponechá jim dluh. Tento dluhový systém, který utlačuje nižší třídy, rovněž dále odměňuje horní třídu prostřednictvím kapitálových investic. Zatímco osoba z nižší třídy přebírá zátěž běžných půjček a plateb úroků, osoba z vyšší třídy, která takové úvěry nepotřebuje, jednoduše investuje do věcí, jako jsou úročené vkladové certifikáty nebo jiné finanční produkty vytvářející příjem z úroků. Ačkoli jsou platby úroků z nižší třídy spotřebitelů nepřímé, efektivně proudí do kapes horní, investiční třídy.

Dále víme, že s dluhem souvisí inflace. Obecně je definována jako nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice v určitém časovém období nebo také snížení kupní síly peněz. Kupní síla 100 dolarů v roce 1950 je ekvivalentní kupní síle téměř 1 000 dolarů v roce 2015, což představuje kumulativní nárůst téměř 900 procent za 65 let. Inflace tedy funguje jako skrytá daň, která silně ovlivňuje úspory lidí a osoby s fixními příjmy. Zatímco lidé jsou povzbuzováni k tomu, aby čelili inflaci tím,

že vkládají peníze do úročených spořicíh účtů nebo na akciový trh, ne všichni mají nebo preferují tyto možnosti. Osmdesát tři procent všech amerických akcií dnes vlastní 1 procento populace. Pouze bohatí mají práh rizika takový, aby plně využili schopnosti finančního trhu kompenzovat inflaci.

Krátkodobá inflace a deflace obvykle souvisí s *expanzí* a *kontrakcí* v ekonomice, což se běžně nazývá cyklus konjunktury a krachu. Možná jste si všimli, jak centrální banky často manipulují s úrokovými sazbami. Jedná se o jakousi akceleraci a deceleraci rychlosti vytváření peněz, kdy úrokové sazby rostou nebo klesají. Obecně platí, že když úrokové sazby klesají, tím více lidí si bere půjčky, čímž se vytvoří více peněz pomocí dluhového mechanismu a tím více je jich „dáno do oběhu“ a vytváří se a prodává více zboží a služeb. Roste HDP, zaměstnanost a podobně.

Měnová expanze a hospodářský růst však nemohou trvat navždy, a to vzhledem k množství faktorů, zejména rostoucímu paralelnímu zadlužení a případné inflaci. Výsledkem je, že v určitém okamžiku musí dojít ke kontrakci, která obnoví cyklus. Když úrokové sazby rostou, půjčky se stávají dražšími, což vede ke snížené poptávce. To znamená, že se vytváří méně peněz. Stávající půjčky se splácejí rychleji, než se vytváří nové půjčky, což účinně odstraňuje peníze z peněžní zásoby. To znamená, že dluh, který nelze splatit, zůstane po vypuštění bazénu na povrchu. A jsou to chudí, kteří táhnou toto břemeno, trpí nedodržením závazků a trvalým zbytečným ekonomickým stresem. Někdo by mohl namítnout, že lidé žijí nad své možnosti. Nicméně není to tak jednoduché. Dluhové břemeno hypoték, studentských půjček a kreditních karet, které je živeno průměrně placenými místy, často znamená, že získání většího kreditu je jedinou možností, jak udržet krok. A jakmile dostupnost pracovních míst, mezd a půjček začne vysychat, domácnosti nízké a střední třídy s poměrně vyšším zadlužením trpí především.

Zatímco se to pro kapitalismus považuje za přirozené, proces konjunktury a krachu je prostředkem třídní války vysoce destruktivní pro ty, kteří mají ve společnosti většinu dluhů. V dobách recese se hodnoty mnoha aktiv a podniků rovněž zmenšují a činí je cenově dostupnější pro bohaté. Podnikatelská konsolidace je v těchto obdobích velmi běžná, protože zranitelné malé podniky mohou být zničeny a poté absorbovány většími za zlomek ceny. Recese také pomáhají zmírnit pracovní práva a snižovat očekávání odborů, což mluví ve prospěch majitelů. Vytvoření zvýšené nezaměstnanosti přirozeně funguje ve prospěch horní třídy, neboť zvyšuje přebytek pracovní síly a následně snižuje mzdy. Když dáte tyto faktory dohromady a nezapomenete na redistribuci bohatství řízené úvěrovým selháním, objevíte silný a z velké části skrytý systémový mechanismus, který periodicky v průběhu času přesouvá bohatství z nižší třídy do vyšší.

Od roku 2007 do roku 2015 ztratilo jenom ve Spojených státech své domovy z důvodu zabavení téměř 7 milionů lidí. V Evropě existuje zhruba 11 milionů prázdných domů a 4 miliony bezdomovců, což je poměr přibližně 3 prázdné domy na každého bezdomovce; ve Spojených státech existuje 6 prázdných domů na osobu bez domova; v samotné Velké Británii existuje 10 prázdných domů na každou bezdomoveckou

rodinu. To je nepochybně jasná indikace vážné strukturální neefektivity v ekonomickém systému.

Pravděpodobně nevidíte žádné referendum, které by se týkalo těchto mechanismů, ani protesty na ulicích nebo oficiální vládní schůze o tom, jak je změnit od základu. Spíše uvidíte neustálé protestní tendence a veřejné nepokoje proti výsledkům řetězových reakcí vytvořenými těmito skrytými strukturálními mechanismy. Znovu připomínám, že společnost neustále bojuje se symptomy a neřeší příčiny.

XIV

TRŽNÍ SVOBODA A DEMOKRACIE KUPNÍ SÍLY

„V této zemi můžeme mít buď demokracii, nebo obrovské bohatství v rukách hrstky lidí. Obojí naráz mít nemůžeme.“

– Louis Brandeis, 1856 - 1941, soudce Nejvyššího soudu USA

Myšlenka *demokracie* neboli vlády lidu pochází pravděpodobně z Řecka. Dodnes neexistuje společenský konsensus, jak ji jednoznačně definovat. Zde si uveďme 3 základní současné definice:

- Termín *přímá demokracie* nebo také *participativní demokracie* znamená, že se co největší množství jedinců podílí na co největším množství rozhodnutí.
- Termín *nepřímá demokracie* nebo také *elitní demokracie* případně *zastupitelská demokracie* znamená, že lid volí prostřednictvím aktu politických voleb zástupce, kteří pak v daném volebním období provádí všechna důležitá rozhodnutí.
- Termín *neokorporativní demokracie* charakterizuje vzájemné propojení zájmových skupin se státem.

Současná *demokracie* se zdá být podle uvedených definic spíše hybridem *nepřímé elitní demokracie* a *neokorporativní demokracie*, protože je založená jak na volbě zástupců, tak na vzájemném propojení zájmových skupin s vládou. Je zřejmé, že s původní myšlenkou vlády lidu nebo vlády většiny to již nemá mnoho společné. Spíše se zdá, že se moderní význam slova *demokracie* přiblížil významu termínu *plutokracie*, což znamená formu vlády, u níž je veškerá moc nebo většina moci soustředěna v ruce bohaté vrstvy lidí.

Termín *demokracie* bychom dnes mohli rovněž chápat jako *DEMOKRACII KUPNÍ SÍLY*, což znamená svobodu výběru z nabídky trhu, která je omezena kupní silou jednotlivce. V případě voleb politických zástupců, kde je opět rozhodující kupní síla, se už prakticky vůbec nejedná o spoluúčast lidu na řízení společnosti. Zastupitelská neboli elitní demokracie je především o zachování stávajícího stavu bohaté elity nebo také zachování současného *kořenu socioekonomické orientace*.

Podobné je to s často užívaným termínem *svoboda*, který má v tržním komplexu ve skutečnosti význam *TRŽNÍ SVOBODY*, což evidentně nemá nic společného s právem člověka na zdraví, spravedlnost, sebevyjádření, nebo se svobodnou volbou způsobu, jakým chce usilovat o štěstí. Termín *svoboda* se nyní spíše týká svobody obchodu neboli svobody pohybu peněz a deregulace podnikání. Jedná se o svobodu nejvíce dominantních a mocných podniků vstoupit, zneužívat, drancovat a vykořisťovat tak, jak uznají za vhodné. *Tržní svoboda* tedy v konečném důsledku znamená mít svobodu k

omezení svobody ostatních v tržní konkurenční válce a získat tím větší vliv nebo podíl na trhu.

Co tedy má *tržní svoboda* a *demokracie kupní síly* společné s dlouhodobě udržitelnou společností a tudíž se skutečnými, inteligentními, systémovými a tedy zdravými rozhodnutími, které je potřeba činit denně v reálném čase v mnoha oblastech? Samozřejmě, že absolutně nic. Jednotlivci, skupiny a celé státy sledují pouze své úzké, sobecké zájmy řízené *prioritou zisku*, kde platí jediné pravidlo: Kdo má větší kupní sílu, má i větší moc a tedy i schopnost rozhodovat ve svůj prospěch na úkor ostatních. Dosažení původního ideálu demokracie, kdy lidé rozhodují o všech důležitých společensko-ekonomických záležitostech přímo, je v současném systému založeném na penězích, trhu, konkurenci a politickém náboženství velmi nepravděpodobné. Tržní síly jsou vždy dominantní a rozhodující pro lidskou psychologii. Skutečná „čistá“ přímá demokracie by totiž znamenala rozsáhlé přerozdělování bohatství, jelikož drtivá většina lidí v průběhu historie byla vždy chudá. Nebylo by pak možné, aby 1 procento světové populace vlastnilo 50 procent bohatství planety Země. Ve skutečnosti je tento druh ochrany bohatých strukturálně zajištěn vládní politikou zahrnující také princip nepřímého rozhodování nebo řízení prostřednictvím elitní menšiny, která je rovněž podřízena přímo nebo nepřímo tržním silám, což je zřejmým rysem všech národních vlád světa. Systém prostě není navržen tak, aby prioritně zajišťoval blahobyt široké veřejnosti.

Takže etika obchodu a trhu se stala synonymem demokracie a svobody. Jakákoli současná diskuse na téma přímé vládní asistence populaci v organizovaném efektivním využívání zdrojů pomocí *designu* a *organizace vyššího řádu* jaký je v dané době technicky dosažitelný, je ironicky vykojena jako „socialistický“ zásah do „svobody trhu“. Proces zrání kapitalismu jednoduše normalizoval myšlenku, že někteří lidé by měli být velmi bohatí a mocní a většina by měla být velmi chudá a bezmocná. Tento étos je podpořen mytologií, že jakýkoli jiný způsob může být pouze „anti-svobodou“.

Je načase, aby svět začal chápat a pohlédl nad mytologii „volných trhů“ a uvědomil si, že bez ohledu na to, jak mohou být teoretické předpoklady trhu idealizované, *strukturální fanatismus* a systémový útisk bude vždy poškozovat většinovou spodní třídu. Uvázli jsme ve zpětnovazební smyčce, která perverzně omezuje naši schopnost učinit další evoluční krok jako inteligentní druh. Proto je nyní zapotřebí velké množství energie k záměrné změně kurzu civilizace.

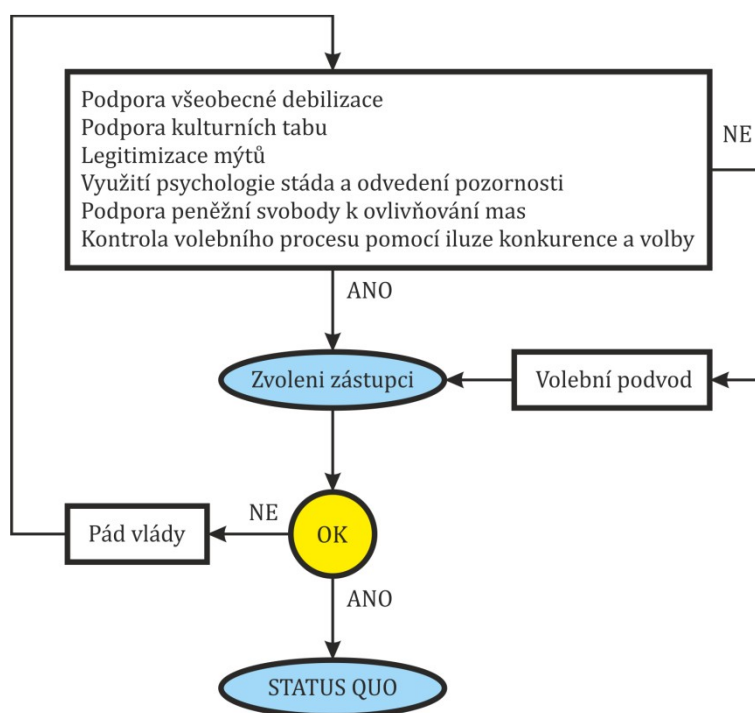
XV

MECHANISMUS SPOLEČENSKÉ MANIPULACE

„Debilizace znamená úmyslné, cílené a plošné omezování pozitivně tvořivých rozumových, citových a sociálních potřeb, s nimiž lidé přirozeně přicházejí na svět.

– František Koukolík, neuropatolog, spisovatel, publicista

Základní schéma pro udržení současného stavu vládnutí a moci v tržním systému můžeme vyjádřit následovně. Na obrázku vidíme zjednodušený proces tohoto mechanismu manipulace s cílem zachovat stávající stav řízení společnosti. Celý mechanismus můžeme rozdělit na tyto kroky:

6.1 Podpora všeobecné debilizace

Hlasující veřejnost musí být maximálně neinformovaná v otázkách, které jsou v rozporu s praktikami vládnoucí třídy, což znamená nepodporovat nezávislé, logické, kauzální, vědecké myšlení, ale naopak podporovat myšlení vedoucí k pouhému uplatnění člověka na trhu práce. Obecné vzdělání tedy musí v ideálním případě podporovat zavedené tradice skrze pouhé memorování nikoli kritické, logické a *systémové myšlení*.

6.2 Podpora kulturních tabu

Je nutné udržovat těžko odstranitelné iracionální systémy víry, jako je například náboženství podporující pasivní poslušnost a omezené myšlení. Pokud jsou lidé trénováni v pasivní poslušnosti, jsou zralí i k tomu, aby následovali ty, kteří si nárokují autoritu. V médiích je třeba také stanovit limity debat, to znamená, o čem se má veřejně mluvit a o čem nikoli a pokud někdo překročí tyto hranice přijatelného, je zesměšňován, ponižován a psychologicky vyloučen. Takže nejlepší způsob, jak kontrolovat myšlení lidí, je vybudovat hluboký strach ze společenského odmítnutí a propojit tento strach s předměty kulturního tabu.

6.3 Legitimizace mýtů

Na rozdíl od tradiční či posvátné mytologie, přichází světská mytologie v podobě společenských, ideových nebo politických příběhů. Tyto příběhy zahrnují spektrum myšlenek efektivně sloužících tomu, aby lidi spoutaly normativními společenskými tradicemi, strukturami a metodami. Jedná se například o národnostní, politickou nebo ekonomickou oddanost, převažující morální kodex, základní filozofie a podobně. Lojalita k zemi, jejím lidem, jejím způsobům a sdílené opozici vůči svým úhlavním nepřátelům je podporována výčtem symbolů, příběhů, obřadů, upravenou historií a dalšími prvky, které slouží zájmům podpory společenské kontroly a ochraně stávajícího stavu.

6.4 Politický eufemismus

Jelikož efektivně přemýšlíme v jazyce, kulturní asociace vyvozené od specifických pojmů, které se nachází mimo jejich klinický význam, mohou často nepříznivě ovlivnit lidské uvažování iracionálním způsobem. Například oceňování nálepkami může zabránit prošetření problému kvůli typu značky. Příkladem je posměšné používání termínu „komunista“. Touto nálepkou byl v minulosti často označen každý, kdo měl „anti-kapitalistické“ preference, i přestože neměl obvinění na mysli nic jiného, než rovnější a spravedlivější společnost. Dalším termínem je „konspirační teoretik“, což je modernější nálepka sloužící k tomu, aby odradila lidi od bádání nad nějakou podvodnou aktivitou vlády nebo podnikání. Tento termín se stal synonymem slova „iracionální“ a je posměšně používán politiky a sdělovacími prostředky. Termín „terorismus“ se stal oblíbeným zpolitizovaným imperiálním symbolem podněcující strach a nejistotu ve společnosti. Můžeme se na něj dívat jako na modernější verzi termínu „komunismus“. V dnešní době je „hrozba terorismu“ využívána obdobně. Ospravedlňuje zneužití moci na straně vlády a dovoluje schvalovat zákony občanského útisku a vojenské agrese, které by jinak neměly žádné ospravedlnění.

Celkově lze říci, že politický jazyk vnucuje asociativní myšlenkový rámec, který, pokud je jaksepatří posílen, může omezit myšlení člověka ohledně společenských otázek. Kvůli tomuto procesu lidé ztrácí zaměření na jiné možné faktory nebo úhly pohledu. Proto jazyk, kromě toho, že je to náš hlavní nástroj k učení a komunikaci, může také sloužit jako nástroj společenské kontroly pomocí strategicky působivých nebo omezujících myšlenek, hodnot a předsudků.

6.5 Využití psychologie stáda a odvedení pozornosti

Mentalita stáda často vzniká tím, že lidé tíhnou k tomu být v souladu s činy či přesvědčeními své skupiny, čímž je vyloučeno kritické myšlení. Pokud je tedy myšlenka sdílena větším množstvím populace, nabývá na důvěryhodnosti, bez ohledu na faktickou podloženost. Je proto dobré za pomoci médií využít tuto „psychologii stáda“ buď k zajištění shody veřejnosti s otázkami, které jsou v popředí zájmu vládnoucí třídy nebo odvést pozornost k jiným, méně podstatným problémům. Přesvědčení „rozjetým vlakem“ vidíme v dnešním světě všude a může být oprávněně považováno za přirozený sklon naší evoluční psychologie. Média nemusí dělat nic víc, než prezentovat myšlenku, že kandidát, koncept nebo politika se již těší všeobecnému uznání a stádo to bude obvykle slepě následovat.

6.6 Podpora peněžní svobody k ovlivňování mas

Čím více je k dispozici peněz, tím jsou větší možnosti svobody projevu, a tím jsou také i větší možnosti k formování a ovlivňování názorů voličů. Více peněz tedy znamená mít větší vliv. Vstup korporací do volebního procesu je už jenom přirozeným důsledkem prorůstání trhu do všech lidských záležitostí. Tímto způsobem lze přehlušit jakoukoli opozici, která nemá dostatek peněz, aby mohla konkurovat.

6.7 Kontrola volebního procesu pomocí iluze konkurence a volby

Existence systému stran, které se mezi sebou neustále o něco přou, ale přitom prosazují stejnou politiku elit, odvádí pozornost veřejnosti opět k nepodstatným záležitostem a dává jí falešný pocit volby. Současně celý proces kvůli finančním nákladům eliminuje hnutí nebo strany, které by mohly přinést nové myšlenky a snad alespoň vytvořit vhodné předpoklady pro budoucí změnu, což by samozřejmě mohlo být nepříjemné pro stávající tržní průmysl.

6.8 Volební podvod

Možný volební podvod je opět přirozenou součástí společenského systému založeného na *tržní svobodě* a *demokracii kupní síly*. V případě selhání předchozích kroků jsou tedy výsledky požadované elitou zajištěny „nabouráním se“ do samotného volebního procesu.

6.9 Pád vlády

Pokud by zvolená politická strana během svého volebního období přestala plnit svou roli, která je od ní vyžadována vládnoucí třídou, je zde možnost financováním a mediálně zmanipulovat veřejnost, například pomocí různých kauz, a vyvolat tak vlnu odporu poslušných občanů s následnými předčasnými volbami.

Klíčové je tedy ovlivňování hodnot lidí, ovládání zdrojů prostřednictvím peněz a ovládání samotných procesů, které by mohly ohrozit vládnoucí třídu.

Většina lidí si tuto rozsáhlou frašku *globální demokracie* vykládá jako systém, který potřebuje větší regulaci. Bohužel tito lidé vycházejí ze stejného nesprávného předpokladu: Myslí si, že kdybychom uměli lépe regulovat peněžní a podnikatelskou moc, můžeme dát svět do pořádku. Takto to samozřejmě nefunguje. Samotný *kořen socioekonomické orientace* definuje systémové podmínky, kde je vše založeno na výhodách dosažených na úkor druhých. Nezapomínejme, že je to mechanismus, na který nemá vliv jakékoli kázání o morálce nebo demokracii. Pravdou je, že pokud se nezmění samotné společenské předpoklady a tedy fundamentální psychologické hnací mechanismy naší současné ekonomiky neboli dokud nezměníme společenskou orientaci na *nedostatek*, sebe-zájem, konkurenci, zisk, postavení, vykořisťování, útlak, dominanci, cyklickou spotřebu a nekonečný růst tak, aby místo toho systém podporoval spolupráci, konzervativní účelovou spotřebu, sdílenou ekonomiku, ekologickou rovnováhu, technickou efektivitu a tedy obecně udržitelnost na všech úrovních, nic se doopravdy nezmění. Tuto zásadní změnu si s největší pravděpodobností musí vynutit *kritická masa* populace, až si tyto aspekty v dostatečné míře uvědomí a sjednotí se na nich, protože názorově roztržštěná a nejednotná společnost ohledně zásadních otázek nemá žádnou moc.

Již přibližně 50 let máme technické prostředky k tomu, abychom nahradili současnou anti-ekonomiku skutečnou ekonomikou s inteligentní alokací zdrojů a maximální schopností se přizpůsobit měnícímu se prostředí. Otázkou je ale, kdy na to dozrajeme psychologicky. Do té doby budeme svědky, jak problémy současné civilizace narůstají a vedou k jejímu úpadku.

XVI

SVOBODNÁ VŮLE

„Lidé mají pocit, že mají svobodnou vůli, aby uskutečnili volbu. Svobodná vůle ale znamená, že všechny volby jsou činěny bez příčiny. Když je tedy něco zapříčiněno něčím jiným, už to není svobodná vůle. Všechny věci v přírodě podléhají přirozeným silám. Svobodná vůle je tedy mýtem stvořeným lidskou arogancí, jež předpokládá, že člověk je jediným objektem na světě, který nereaguje na stimuly.“

- Jacques Fresco, 1916 - 2017, americký multidisciplinární vědec

Svobodná vůle je nejvíce posilovaným ideologickým předpokladem dnešního světa. U každé lidské činnosti se obecně předpokládá, že jde o vědomé, úmyslné a svobodné rozhodnutí. Nicméně jakmile přistoupíme k systémovému pohledu, statistické výzkumy ukazují účinky širšího řádu environmentálních a sociálních podmínek a spolu s moderním chápáním kognitivních neurověd se mytologie *svobodné vůle* začíná rychle rozpadat.

Jak život plyne, bio-psycho-sociální synergie života utváří naše myšlenky, názory, podněty a akce. Toto tvarování, dělá určité sklony velmi pravděpodobné a jiné vysoce nepravděpodobné. V jistém smyslu je celý systém trestního soudnictví založen na vyjádření *základní chyby v úsudku* jako formalizovaného způsobu vyhodnocení, protože právní praxe je zaměřená pouze na fragmentované činnosti jediné osoby. Zde bychom mohli tvrdit, že když se pokoušíme soudit kohokoliv, tak vyloučení bio-psycho-sociálního stavu člověka je samo o sobě skutečným zločinem. Mýtus o *svobodné vůli* to usnadňuje a zároveň opět pomáhá zachovat roli právního systému jako prostředku společenské kontroly.

Totéž platí pro ekonomiku. Pokud se domníváte, že každá lidská bytost má absolutní svobodu v myšlení a v rozhodování bez biologických nebo environmentálních předpokladů, které mohou ovlivnit chování tak, že by bylo nekontrolovatelné, pak byste došli k závěru, že jakýkoliv čin je plně morální odpovědností člověka. Jestliže také věříte v obecný kapitalistický mýtus, že hospodářská prosperita je k dispozici každému, kdo „tvrdě pracuje“, bez ohledu na případné strukturální prvky, které mohou vyvolat nepřekonatelnou sociální nehybnost, pak budete pravděpodobně souhlasit, že každý, kdo se stane bohatým nebo chudým, prostě dostává to, co si zaslouží. Není také obtížné vidět, jak mohou takové kořenové domněnky vytvořit základnu pro odvození rozsáhlejších přesvědčení.

I když je jistý smysl v podpoře námi požadovaného významu identity a zdravého rozumu, velmi propagovaná, dogmatická a institucionalizovaná myšlenka *svobodné vůle* a *morálky* je tím, co nám brání v lepším porozumění příčinným faktorům paralyzující svět a zachovávající stejné destruktivní vzory ve veřejném zdraví,

občanské nespravedlnosti a ničení životního prostředí. Spíše neustále soudíme lidi za jejich jednotlivé činy, než abychom zohlednili strukturální role, kulturní tlaky, modulační stresory, motivující vlivy, dominantní mechanismy řízení, lidskou zranitelnost, kognitivní předsudky a další systémové faktory, které udržují začarované kruhy lidského zmatku v pohybu. Když zaujmeme tento nadhled, který umístí jedince do sítě faktorů a obejde iluzi individuální svobodné vůle, vynoří se ucelenější a efektivnější smysl pro řešení společenských problémů.

XVII

KYBERNETIKA A TEORIE SYSTÉMŮ JAKO ZÁKLAD PRO EFEKTIVNÍ SPRÁVU

„Žádný problém nemůže být vyřešen na stejné úrovni myšlení, na které vznikl. Kdybych měl k dispozici hodinu na zvládnutí problému, na kterém by závisel můj život, strávil bych 40 minut jeho studiem, 15 minut jeho analýzou a 5 minut jeho řešením.“

– Albert Einstein

Člověk byl vždy motivován vizí zbavit se namáhavé fyzické a duševní práce, důsledkem čehož je po staletí trvající rozvoj prostředků a metod řízení a jejich spojení v technologiích.

Termín *kybernetika* údajně použil již starořecký filozof Platón, jenž mu přiřadil význam slova *vládnout*. Kybernetika je výsledkem celkového vědeckého poznání. Přináší nové pohledy na zdánlivě vyřešené otázky a vnucuje nám potřebu je znovu přehodnotit. Podstata kybernetiky spočívá v tom, že obecně studuje zákony řízení jak u strojů, tak u živých organismů. Toto nám dává možnost aplikovat výsledky jednoho oboru na obor jiný. Pro člověka to znamená velký přínos při řešení problémů v praxi.

Teorie systémů se stala populární koncem šedesátých let dvacátého století díky biologovi Ludwigu von Bertalanffym. Jedná se o neredukcionistický přístup k pochopení složitosti fenoménu zaměřující se spíše na vztahy většího řádu než na menší části. Během vývoje vědy existovala tendence fragmentovat obory a zkoumat je nezávisle. Ve škole běžně studujeme biologii, matematiku, psychologii, sociologii, fyziku a další oblasti izolovaně. Tento redukcionismus je logický v předběžné fázi zkoumání. Nicméně se stane omezujícím, pokud nejsou tyto obory nakonec viděné v souvislosti s ostatními, tak jak je tomu v reálném světě. Teorie systémů při vyhledávání kauzality v přírodě zdůrazňuje tuto potřebu komplexního porozumění.

13.1 Definice kybernetiky

Norbert Wiener, zakladatel kybernetiky, definoval kybernetiku jako *vědu o řízení a sdělování* v živých organismech a ve strojích. Například v lidském organismu neustále probíhají vědomé nebo podvědomé sdělovací a řídicí procesy, které jej udržují v dynamické rovnováze. V případě infekce je automaticky spuštěn mechanismus jejího odstranění, což se může projevit zvýšenou teplotou a podobně.

Co je tedy kybernetika?

- Je to vědecko-technická disciplína řešící problémy společné různým vědním oborům.

- Studuje jevy z hlediska jejich chování a funkce s ohledem na opakovatelnost, pravidelnost a určitost.
- Zkoumá všechny možnosti jak známé, tak i neznámé, které se mohou vyskytnout.
- Díky komplexnímu modelování představuje možnost studia velmi složitých systémů.

Využití kybernetiky je například v oblasti biologie a medicíny, kde se zkoumají a modelují biologické procesy; v oblasti psychologie, kde se zkoumá a modeluje chování jednotlivce i skupiny; v oblasti pedagogiky, kde se zkoumá a modeluje proces učení; v oblasti technologií, což jsou počítače, internetové a komunikační technologie, kosmonautika, energetika a podobně; dále v oblasti řízení, do které patří zpracování informací a řízení obecně; a také v dalších oblastech.

13.2 Definice systému

Objektivní realita je tvořena *objekty*, které na sebe vzájemně působí v čase a prostoru. Toto působení můžeme rozdělit na elektrické, mechanické, biochemické, společenské a podobně. *Systém* definujeme jako uspořádanou množinu *objektů / prvků*, jejich *vlastností a vztahů* mezi těmito vlastnostmi, které z hlediska zkoumání tvoří celek a mají společný funkční účel. *Systém* je tedy charakterizován svou *strukturou a chováním*.

- *Struktura* představuje *objekty / prvky systému* a jejich vzájemné *vztahy*.
- *Chování systému* představuje souhrn reakcí na výstupech *systému* vzhledem k okolí. Změnou *struktury* i při zachování *objektů* se může změnit *chování systému*.
- Vstupy a výstupy v rámci *systému* mohou být hmotné, energetické a informační.
- *Objekty / prvky* jsou základní nejmenší částí jakéhokoli systému, kterou uvažujeme nebo rozlišujeme a mohou být jak hmotné, tak nehmotné, například myšlenky, a jsou charakterizovány svými vlastnostmi.
- Funkce *systému* nebo *objektu / prvku* představuje cíl, ke kterému je *systém* nebo *objekt / prvek* určen nebo navržen.
- *Podsystém / subsystém* je relativně samostatný funkční celek plnící svůj účel.
- *Stupeň rozlišení* představuje úroveň, do jakých podrobností chceme nebo musíme *systém* zkoumat. Zvětšováním nebo zmenšováním rozlišení se zvětšuje nebo zmenšuje počet *objektů / prvků* a vazeb mezi nimi. Podobnost s fraktální geometrií a procesy, jakým funguje příroda, zde není náhodná.

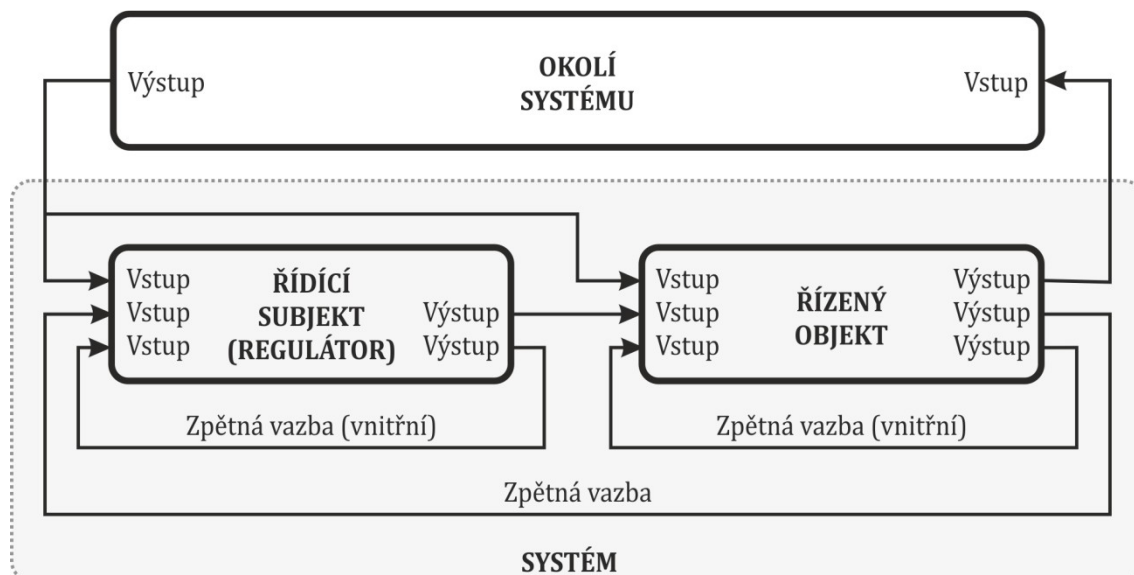
Například lidské tělo je systémem existující v určitém měnícím se okolí, na které reaguje. Je tvořeno *objekty / prvky* neboli *podsystemy*, jako je nervový systém, trávicí systém, oběhový systém a podobně. Každý z těchto *podsystemů* je opět tvořen *objekty / prvky*. V případě oběhového podsystemu jsou to srdce, tepny, žíly, vlasečnice a podobně. Tyto *objekty / prvky* zabezpečují funkci oběhu krve a transport živin a kyslíku. Zvětšíme-li rozlišení, mohou se *objekty / prvky* stát jednotlivé buňky, které mají rovněž svoji funkci, navzájem se ovlivňují a jsou na sobě závislé. Oběhový podsystem potřebuje ke správné funkci dýchací podsystem, a proto jsou *objekty / prvky* těchto podsystemů mezi sebou vhodně propojeny.

18.1 Informace

V každém dynamickém systému probíhá tok informací. Snaha změřit množství informace byla vyvolána potřebou sdělovacích techniků najít objektivní měřítka pro porovnání efektivity přenosu zpráv různými sdělovacími kanály. Brzy se ukázalo, že množství informace odpovídá množství odstraněné neurčitosti, a protože neurčitost bylo možno popsat pouze pravděpodobnostními metodami, vznikla exaktní teorie informace jako odnož teorie pravděpodobnosti. *Informace* doplnila náš fyzikální obraz světa v tom smyslu, že jde o stejně důležitou entitu, jako je *hmota* či *energie*. Pro popis světa je nutno znát, jak je *hmota* a *energie* rozložena v *prostoru* a *čase*, což je charakterizováno *informací*.

18.2 Model

Studium izomorfizmů vedlo k poznatku, že systémy různé fyzikální podstaty mohou mít velmi podobné chování a že chování jednoho systému můžeme zkoumat prostřednictvím chování jiného, snáze realizovatelného systému ve zcela jiných časových či prostorových měřítkách. Nejprve se ukázalo, že mnohé systémy mechanické, hydraulické, pneumatické, tepelné a podobně, jsou popsány formálně stejnými diferenciálními rovnicemi jako elektrické obvody. To vedlo ke vzniku speciálních elektrických obvodů analogových počítačů. Brzy však byly vytlačeny symbolickými modely na číslicových počítačích. Dnes stěží najdeme disciplínu, která by se obešla bez počítačové simulace. Na modelech se ověřují jak teorie z mikrosvěta, tak představy o vývoji vesmíru; modelují se děje na buněčné úrovni, ale i dynamika celých ekosystémů. Globální modely umožňují zkoumat možné směry vývoje našeho světa ze socioekonomického pohledu.

18.3 Vlastnosti životaschopných systémů

Existuje řada vlastností, které jsou přítomny v každém typu živého systému i v každém typu společenského nebo uměle vytvořeného systému. Pokud vytváříme společenské nebo umělé systémy, pak přítomnost a správná kalibrace funkcí rozhodují o tom, zda

bude systém životaschopný a efektivní. Životaschopný systém musí mít tedy tyto vlastnosti:

- Co nejvyšší stupeň autonomie

Životaschopný systém obsahuje vnitřní komplexní mechanismy pro regulaci vlastního chování podobně jako lidské tělo.

- Rekurzivnost

Každý životaschopný systém obsahuje jiné životaschopné systémy a sám je součástí životaschopného systému. Dobrým příkladem je soběpodobnost ve fraktální geometrii. Například strom a jeho struktura v různých měřítkách, pohled z výšky na kontinent a jeho strukturu, struktura galaxie, struktura víru tornáda a podobně. Příroda opakuje určité procesy znovu a znovu v různých měřítkách.

- Zpětná vazba

Součástí každého dynamického systému je *zpětná vazba* zavedená pomocí smyčky z výstupu na vstup, kterou známe například ze sdělovací techniky a je nutná pro automatickou regulaci. Díky záporné zpětné vazbě se systém udržuje v dynamické rovnováze. Zakladatelé kybernetiky rozpoznali, že jde o velmi obecný princip. Mnohé děje v živých organizmech lze studovat jako zpětnovazební systémy. Udržování stabilního vnitřního prostředí v organismu pomocí homeostatických mechanismů vyžaduje řadu vzájemně interagujících zpětnovazebních smyček. Princip *zpětné vazby* není omezen jen na systémy technické a biologické. Jde o velmi univerzální princip. Setkáme se s ním jak ve vědách o životě, tak v astronomii, geologii, psychologii, ekonomii, politologii, v právní praxi a podobně.

- Zákon nutné variety / Zákon potřebné rozmanitosti

Jestliže má být systém stabilní, pak počet stavů jeho řídicího mechanismu musí být větší nebo roven počtu stavů systému, který je tímto mechanismem regulován, neboli rozmanitost regulátoru musí být větší nebo rovna rozmanitosti systému. Regulátor je tedy modelem systému. Tento princip formuloval v 50. letech William Ross Ashby. Zákon nalézá uplatnění při řízení velmi složitých systémů. Vysvětluje, proč například k tomu, aby byl ekosystém stabilní, je důležitá biodiverzita.

Z hlediska společnosti a jejího řízení je Ashbyho zákon o správném vyhodnocení jednotlivých aspektů a správné reakci neboli adaptaci. Aby mohlo v socioekonomickém systému dojít k relativně správnému vyhodnocování, je nutné mít zavedeno dostatečné množství zpětných vazeb, to znamená, kolik je jich v dané době relevantních a technicky možných na základě našich vědeckých znalostí.

Jak již bylo zmíněno, dnes díky informačním technologiím máme možnost zavést zpětné vazby tam, kde je to relevantní v rámci udržitelnosti života a podpůrných procesů. Jinak řečeno, již několik desítek let máme technickou schopnost nahradit celý

peněžní a cenový systém komplexnější zpětnou vazbou, čímž se lidská společnost stane dlouhodobě udržitelnou a systém životaschopným.

XVIII

REKONSTRUKCE SPOLEČNOSTI

„Tak jako by žádná lidská bytost neměla být chudá, hladová a žít na ulici, tak by žádný člověk neměl mít takový materiální nadbytek, že jím kontaminuje celou společnost prostřednictvím sociálního odcizení.“

– Peter Joseph, americký nezávislý filmař a aktivista

Jak již víme, *nedostatek* byl zakořeněn v našem sociálním systému a je využíván jako politický nástroj. Lidský smysl pro možnosti byl v důsledku toho velmi omezen, a tak jsme si bohužel ve výsledku vypěstovali vysoce konkurenční, dehumanizovanou a válečnou kulturu. Proto pouhý návrh, že moderní prostředky a dostupné zdroje mohou v současné době pozvednout celé lidstvo na poměrně vysokou životní úroveň, je rychle smeten ze stolu, jako utopie. Tato reakce je přirozená. Již dlouhou dobu nám vymývají mozky přesně opačnou myšlenkou, a to prostřednictvím všech ekonomických a politických debat hlavního proudu. Ve skutečnosti nás obklopují ukazatele, které vedou do nových směrů. Následující myšlenkové cvičení rozšíří jejich důsledky a ukáže, jak se při optimalizaci ekonomické efektivity vzájemně doplňují.

18.4 Automatizace

Prvním atributem je záměrná aplikace *automatizace práce*. To znamená vědomé, záměrné snižování role lidské práce za příjem a nahrazení pracovních míst strojovou automatizací kdekoli je to možné. Je to v souladu se současnými trendy. V sektorech, ve kterých byla aplikována automatizace, je nyní zaměstnanost lidí inverzní k produktivitě, což je v rozporu s tržním rámcem. Znamená to, že lidská práce je zastaralá a když je k dispozici možnost automatizace, pak zaměstnávat lidi je ve skutečnosti ekonomicky neefektivní. Nedává to smysl stejně tak, jako kdybychom chtěli dnes obdělávat pole nástroji z 18. století. Takže spíše než lpět na relativně pomalém procesu automatizace založeném na *nákladové efektivitě*, kdy firmy automatizují pouze tehdy, když je to pro ně levnější než lidská pracovní síla, by záměrem měla být celková automatizace vedoucí k preferované *technologické nezaměstnanosti*. Toto je ovšem v rozporu s tržním systémem, který strukturálně znevýhodňuje automatizaci v zájmu zachování pracovních míst. Strukturální úpravy musí být provedeny za účelem plné podpory automatizace, a nikoli proti ní bojovat.

Budoucnost, která není založena na práci za příjem, by neměla být zaměňována s budoucností bez tvořivosti, pokroku nebo pobídek. I když existuje určitý model lenosti, který je posměšně spojován s pracující třídou, větší spojitost má spíše s nespokojeností v práci a ztrátou účelu.

Existuje starodávná představa, že by lidé měli „dostat jen to, co si odpracují“. Ale práce je součástí historického společenského procesu a tento proces nám poskytuje nespočet věcí, jichž bylo a je dosaženo bez naší pomoci při rozvoji. Například, zatímco člověk může mít potřebu pracovat, aby získal peníze na nákup počítače, hodnota tohoto počítače ve skutečnosti nereprezentuje nespočet let vědeckého pokroku a nespočet myslí, které stojí za jeho vývojem. Aby se tedy etika „dostat jen to, co si odpracují“ stala reálnou, každý člověk by musel odmítnout společenskou realitu a evoluci vědecko-technického vývoje a po narození začít vytvářet celou průmyslovou síť světa od nuly. To je samozřejmě směšné. Tak jako je problém *nedostatku* vnímán očima *tržní ekonomiky* bez odstínů, stejně tak směšná je i myšlenka práce jako jediného ospravedlnitelného prostředku k získání *práva na život*.

Práce, v tom pravém slova smyslu, je tvůrčí aktivitou zkoumání, vynalézavosti a rozvoje. Úsilí řešit problémy je nám vlastní. Naše mysl je jednoduše takto nastavena. Lidé nemají žádný problém tvrdě pracovat na tom, co je baví. Bohužel vykořisťující nádeničina naší historické existence spolu s ekonomickým systémem, který vyžaduje práci za příjem, zkreslily tento vrozený pohon skrze svízelnou a monotónní práci. *Pracovní místa* nejsou životním posláním, ale strukturálními předpoklady pro přežití v ekonomickém systému založeném na *práci za příjem*. Jakmile je monotónní nádeničina odstraněna a nastartuje se nezávislá a smysluplná práce, otevřou se brány tvořivosti, nadšení a produktivity. Tato strukturální změna směrem k *automatizaci práce* dramaticky napomůže k vytvoření spravedlivější životní úrovně pro všechny díky vyšší efektivitě. Nová svoboda otevírá dveře k novému světu pobídek a posouvá motivaci do tvůrčích oblastí.

At' už v případě *neúmyslné automatizace* v důsledku *nákladové efektivity* nebo *cílené automatizace* je třeba čelit sociálně destabilizujícím účinkům. Mnoho teoretiků dneška se vrací k myšlence Martina Luthera Kinga ohledně *univerzálního garantovaného minimálního příjmu*. Myšlenka spočívá v jednoduché kompenzaci nezaměstnanosti a chudoby penězi poskytnutými přímo státem veřejnosti spolu s postupným zkracováním pracovního dne. Zavedení univerzálního nepodmíněného základního příjmu je tedy nejenom kompenzací za náhradu lidské práce automatizací, ale také manifestací *práva na život*.

Zamyslete se nad tím. V současném systému je hodnota jednotlivců a jejich právo na život posuzována skrze práci. Nemá-li člověk práci, nemá příjem, nemá na základní potřeby, a tudíž z hlediska trhu nemá právo na život, protože pro trh nemá takový člověk žádnou hodnotu. Ani stát se svým chabým podmíněným sociálním programem nechce právo na život respektovat. Má být hodnota člověka posuzována z hlediska jeho uplatnění na trhu, nebo jiným způsobem? Není načase právě díky pokroku v technologiích začít uvažovat o podobných kompenzacích namísto toho, abychom vytvářeli nová neproduktivní pracovní místa jenom kvůli práci samotné a plýtvali tak nadále drahocennými zdroji a lidským potenciálem?

Ve společnosti je již dnes více než 80 % všech pracovních pozic technicky zcela zbytečných a lidé, kteří je vykonávají, přispívají k vyčerpávání zdrojů a plýtvají svým časem a talentem, který by mohli svobodně využít smysluplnějším způsobem, čímž by samozřejmě společnosti přispěli mnohonásobně více.

18.5 Přístup

Druhým atributem je *přístup*. To znamená klást více důraz na *přístup*, než na *vlastnictví*. *Vlastnictví* a *majetek* jsou základem tržního hospodářství a pocházejí z doby přirozeného nedostatku, kdy bylo potřeba hromadit a chránit. Z hlediska *technické efektivity* je obecná myšlenka, že každý má vlastnit od všeho kus, zcela iracionální, obzvláště pro druh, který sdílí planetu s omezenými zdroji. Faktem je, že pouze málo výrobků je v průběhu času trvale užíváno. Většina z nich, jako například auta, jsou po většinu času nečinné. Tato etika individuálního vlastnictví také významně přispěla k překročení čerpání zdrojů, destrukci životního prostředí, znečištění a odpadu. Vyzývá k materialistickému pojetí reality, která dále pohání škodlivou *cyklickou spotřebu*.

Přístup místo *vlastnictví* tedy naráží na *cyklickou spotřebu* a růst. Obecně platí, že pokud je vyráběno méně zboží, které uspokojuje požadavky více lidí, pak v *tržním hospodářství* z toho neexistuje žádný ekonomický užitek. Skutečný, na *přístupu* založený postup distribuce znamená, že se výrobek široce užívá v celé populaci, podobně jako si tisíce lidí po celé generace půjčují jednu knihu z knihovny.

Průzkumy například ukazují, že průměrný člověk využívá své auto jen asi 5 procent času. V případě sdílené osobní přepravy by s přihlédnutím na logistiku nemuselo být vyrobeno a prodáno přibližně 90 % automobilů. To by také znamenalo výrazné snížení parkovacích ploch, protože převážná většina automobilů by neexistovala.

V posledních několika letech rovněž pokročila technologie automobilů bez řidiče. Pokud by tato metoda byla kombinovaná s úmyslem více se zaměřit na *přístup* a zesílit motivaci pro odstranění soukromého vlastnictví automobilů pro osobní užití kdekoli je to možné, byly by *přístup* k hojnosti a pozitivní ekologické dopady ve srovnání s dneškem ohromující. To je pouze jeden příklad, protože myšlenka podněcovat *přístup* ke statkům může být aplikována na širokou škálu oborů výrobků, od různých nástrojů přes rekreační vybavení až po byty.

Přístup je srdcem ekonomické nezbytnosti, zatímco *vlastnictví* je výtvozem potřeby *tržního systému* ukládat hodnotu a chránit majetek před krádeží ve světě založeném na předpokladu univerzálního nedostatku. Většina majetkových trestných činů je obecně poháněna chtivostí a nedostatkem *přístupu*. Vytváření „*přístupové hojnosti*“, která by všem umožnila využít rovných příležitostí, by také způsobilo postupný pokles majetkové trestné činnosti. Tento ideál se může zdát bizarní vzhledem k drsnému světu, který dnes musíme snášet, ale zní to logicky. Lidé nekradou věci, k nimž mají *přístup* a které nemohou prodat.

Nejedná se zde o obhajobu společnosti, kde majetek již neexistuje, ale podstatou je přesunutí zaměření se z *vlastnictví* na *přístup*, například větší podporou přístupových práv než vlastnických. Jako příklad uvažujme znovu automobily. S teoretickou potřebou pouhých 5 % by zbylých 95 % bylo bohatým nadbytkem. Pokud toto uvažování rozšíříte i na další výrobní obory, začnete vidět náš svět nedostatku mnohem odlišně.

18.6 Open Source

Třetím atributem je Open Source neboli otevřený zdroj, který činí všechny průmyslové a vědecké informace dostupné komukoli. Tržní hospodářství zachází s nápady jako s majetkem, který má být vlastněn a prodán. Používá termín „duševní vlastnictví“, o kterém existuje řada zákonů. Trh stimuluje spíše proprietární shromažďování informací a uzavřený vnitřní rozvoj, než otevřený rozvoj na základě široké spolupráce. V takové ekonomice jakou máme dnes, to dává smysl, protože informace a vývoj vedou k novým produktům prodávaným za účelem zisku, který pomáhá přežít společnosti na trhu. Sdílení informací je zřídka v nejlepším zájmu jakékoli společnosti, protože by ji to činilo zranitelnou vůči ostatním, kteří by tyto informace využily strategičtěji, což by mohlo znehodnotit její tržní podíl a obchodní úspěch. Totéž platí pro většinu typů intelektuálního vývoje, protože v tomto světě platí, že „čas jsou peníze“. Vědec, který strávil roky zkoumáním a psaním podrobné knihy týkající se určitého tématu, obvykle potřebuje ochránit svá autorská práva kvůli prodeji a ochraně tohoto díla, protože potřebuje příjem pro kompenzaci stráveného času. Je to přesně to, co systém vyžaduje.

Rozsah otevřeného vývoje a kolaborativního hromadného přispívání rapidně expanduje od úsvitu internetu. Open Source je důkazem síly skupinové mysli a moudrosti davů, a také ukazuje, že lidé cítí motivaci přispívat myšlenkami, přestože se nejedná o peníze ani materiální odměnu. Dnes je zřejmé, že technická inovace se ve skutečnosti vyskytuje rychleji a efektivněji prostřednictvím otevřeného kooperačního příspěvku, než prostřednictvím proprietárního uzavřeného vývoje. Pokud rozumíme tomu, že technologický pokrok je společenským procesem, kdy jednotlivé strany neustále staví a vylepšují současné nápady v čase, pak je zřejmé, že více myslí, které přemýšlí o daném problému nebo návrhu a jsou-li řádně organizovány, je vždy lepší, než méně myslí.

Pomocí projektů počítačem podporovaného návrhu a počítačem podporovaného inženýrství propojených online je nyní možné, aby se do ekonomické tvorby zapojil každý, kdo má dovednosti a zájem přispět. Tyto formy představují základ toho, co by mohlo být participativní ekonomikou vytvářející efektivitu nejen v oblasti designu, ale i ve veřejném požadavku. Dnes je poptávka hodnocena, vytvořena a manipulována reklamou, průzkumem trhu a dohadováním. Vývojáři v podstatě testují vody toho, co lidé mohou nebo nemusí hledat. Záměrem není pomáhat, ale prodávat. Systém participativní ekonomiky s otevřeným zdrojovým kódem tento proces zvrátí užitím demokratických prostředků k rozhodování o

tom, co by mělo nebo nemělo být vyrobeno. Dalšími pozitivy by byla eliminace nevhodných duplicitních proprietárních komponent vykonávající stejnou funkci a přechod směrem k univerzální standardizaci, což bude mít za následek další snižování odpadu.

I když by byly dnes všechny formy otevřeného zdroje podporovány v co největší míře, plný potenciál této revoluce se v rámci *tržního hospodářství* nerozvine. *Tržní ekonomika*, která zpeněžuje informace, čímž klade důraz na jejich kontrolu, hluboce omezuje potenciál efektivit skutečně kolaborativního, strategického a holistického vývoje.

18.7 Lokalizace

Čtvrtým atributem je lokalizace. Na rozdíl od globalizace je lokalizace o znovuzískání efektivit a snižování odpadu pomocí maximální lokální produkce, což racionalizuje zásobovací řetězec. *Těžba, výroba, distribuce a recyklace* by měly podléhat samotnému návrhu organizovanému v nejbližším okolí potřeb skupin obyvatelstva. Hlavně kvůli konkurenčnímu úsilí o nižší náklady na pracovní sílu se komodity a výrobky zbytečně pohybují po celém světě. Moderní výrobní potenciál se rapidně mění a zaměřuje se na regionální produkci pomocí pokročilých prostředků, což dále podporuje zájem o ukončení globalizace v její současné podobě. Vzestup *efemeralizace* v konečném důsledku rozšiřuje lokální kapacitu do té míry, která nikdy předtím nebyla možná, a proto jsme schopni vyrábět mnohem více, se stále jednoduššími výrobními prostředky a méně zdroji. Není těžké si dnes představit pokročilé výrobní systémy schopné produkovat na místní úrovni, většinou prostřednictvím automatizovaných prostředků, prakticky vše, co region potřebuje. Snad jediným možným dovozem by mohly být suroviny, které se používají k výrobě zboží a nejsou lokálně k dispozici.

Takže jde o to, aby společnost tímto směrem přeorientovala svůj záměr, maximalizovala tuto efektivitu a obešla tak velmi nevhodnou globalizační praxi, ve které zbytečně dovážíme zboží tisíce kilometrů daleko, abychom ušetřili peníze a ze stejného důvodu ve vzdálených zemích vykořisťovali pracovní sílu.

Globálně produkujeme asi čtyři miliardy tun potravin ročně. Přesto se odhaduje, že kvůli špatným praktikám při sklizni, skladování, dopravě a plýtvání trhem a spotřebiteli, neprojde nikdy žaludkem 30 až 50 procent, což znamená 1,2 až 2 miliardy tun všech produkovaných potravin. Mimoto tento údaj navíc neodráží skutečnost, že se při výrobě potravin, které jednoduše skončí jako odpad, ztrácí velké množství půdy, energie, hnojiv a vody.

Tento příklad problému by mohl být dnes vyřešen uplatněním strategické lokalizace na produkci potravin prostřednictvím pokročilých bezpůdných zemědělských systémů. Dynamika trhu však tuto změnu komplikuje. Jedním z problémů je, že pokusy o průmyslový design většího řádu napříč povrchem Země za účelem efektivního propojení dodavatelského řetězce jsou omezeny náhodným vlastnictvím půdy. V současné ekonomice je téměř nemožné navrhnout

optimalizovanou regionální výrobní sít' stejným způsobem, jakým by bylo navrženo letadlo, aby fungovalo jako jednotný systém. Je to, jako by jedna osoba vlastnila křídla, druhá trup, další elektroniku a podobně, a všichni majitelé by museli udělit souhlas s použitím komponent, aby systém fungoval. Chaotická pavučina vztahů majitelů půdy znemožňuje jakýkoli rozumný makroprůmyslový návrh. Tento posun by vyžadoval demokratický komunitní proces pro uspořádání krajiny, aby byl nejefektivnější, na rozdíl od *tržního systému*, ve kterém je půda náhodně získávána a prodávána podobně, jako kdyby byla křídla letadla prodána během letu novému majiteli, který je chtěl použít pro jiné účely.

Tato systémová porucha spojená s majetkem představuje problém, ale vzhledem k tomu, že se výrobní prostředky stávají menšími a méně náročnými na zdroje, a pokud společnost stimuluje takovou racionalizaci, mohou být navrženy a následně optimalizovány sítě regionální produkce. Za předpokladu, že přechod k této lokalizaci časem pokročí, bude pak snazší využít strategický makroprůmyslový design a zvýšit tak celkovou efektivitu.

Lokalizace také představuje základní lidské osvobození. Již Gándhí viděl využití lokalizace jako možnou a efektivní průmyslovou činnost, která mnohem lépe chránila svobodu a sociální spravedlnost. Zdůraznil důležitost paralelních systémů překrývající se v synergii a obcházející centralizované pyramidové struktury, které jsou běžné v průmyslovém kapitalismu. Ve skutečnosti je to až moderní doba, která umožňuje uskutečnění Gándhího ekonomického ideálu pomocí nových špičkových technologií. Moderní výrobní prostředky, které byly kdysi přístupné pouze velkým vlastnickým subjektům, se nyní dostávají do sféry spotřebitelského využití. Tento posun vpřed určuje *efemeralizace*. Cílem je určitá decentralizace, která v nejvyšší možné míře učiní komunity ekonomicky nezávislé. Samozřejmě, že to neznamená, že globální vědomí není přítomné, protože je velmi důležité udržení holistické synergie mezi populačními centry, aby byla zajištěna celková globální udržitelnost. Zaměření se na organizování regionálních potřeb lokalizovaným způsobem je však prvním krokem k rozsáhlému zvýšení efektivity a integrity komunity.

18.8 Síťová digitální zpětná vazba

Pátým atributem je síťová digitální zpětná vazba. Přejít od roztráštěné současné zpětné vazby dané především *cenovým mechanismem* k *síťové digitální zpětné vazbě* prostřednictvím senzorů a měření, vyžaduje rozšíření stávajících systémů, které se již používají. Jedná se o síťové technologie a senzory pro optimalizaci informačních toků. Pomocí internetu a nástrojů pro měření a získávání informací sjednocuje tento proces řadu různorodých prvků a systémů, což výrazně zvýší povědomí a potenciály efektivity. V ekonomickém kontextu zajistí tento přístup přenos údajů o tom, jak nejlépe řídit *zdroje, výrobní procesy, distribuci, spotřebu, recyklaci, likvidaci odpadu, poptávku* a podobně. Mnoho společností již dnes používá řadu senzorů a sofistikované sledovací prostředky pro zefektivnění své činnosti.

Tržní ekonomika je nejvíce poháněna *zpětnou vazbou spotřebitelských nákupů* převážně na základě uměle vytvořené poptávky. Podle toho mění podniky svou výrobu a návrhy tak, aby se jim přizpůsobily. Jak již bylo vysvětleno, tato zpětná vazba je zajištěna *cenovým mechanismem*, který je již dnes ve světle moderních technologií zastaralý.

Ideologické napětí běžné pro konzervativní kruhy, které vnímají roztržitost a konkurenci jako prostředek „svobody“, vrhá špatné světlo na sílu tohoto druhu systémového myšlení. Protekcionistické potřeby trhu maří takovou spolupráci, o čemž svědčí dokonce něco tak elementárního, jako je uvolňování údajů o zásobách přírodních zdrojů, které jsou často drženy v tajnosti komerčními mocnostmi. Špatné ekonomické informace jsou obecně dostupné, protože konkurenční etika je podporovaná strachem. Proto tento holistický prostředek zdokonalené efektivity, stejně jako uvedené ostatní čtyři atributy, dnes nacházejí jen malou trakci.

Na závěr poznamenejme, že zatímco jsou lidé obecně otevřeni kritice našeho sociálního systému, v okamžiku, kdy se konverzace obrátí na řešení, podstatně vzroste úroveň neklidu. I když se těchto pět návrhů může jevit jako radikálních, jsou pouze extrapolovány ze stávajících trendů orientovaných na zde prezentovaný *strukturální myšlenkový tok*. Pokud si lidé nepřejí, aby věci zůstaly stejné - to znamená, pokud si nepřejí zachovat tento sociální nepořádek, násilí, nemoci, nespravedlnost a celkové spektrum útlaku, které jsou dnes přítomny - pak tento myšlenkový směr nelze ignorovat.

Nejpokročilejší úpravy, které zajišťují maximální snížení nedostatku, a tím i nejnižší míru vyvolaného socioekonomického útlaku, jsou takové, které se zaměřují výhradně na design, holistický vývoj a přímou ekonomickou účast celé populace. Jinými slovy, předkládáme zde ekonomický systém, který nemá vůbec žádný tradiční trh. I když to snad může být vnímáno jako vysoce radikální řešení, tento závěr podporuje i celá sociologie, věda o veřejném zdraví, spolu s nejpokročilejšími principy ekonomického řízení a udržitelnosti prostředí. To je prostě směr, kterým se společnost musí nyní pohnout, pokud má dojít ke skutečnému zmírnění socioekonomické nerovnosti a ekologické destrukce.

Přechod od roztržitých ekonomických procesů poháněných měnovými pobídkami k ekonomickým procesům přímo zaměřenými na dosažení nejvyššího stavu možné hojnosti v souladu s naším stanovištěm, je dramatickým odklonem od toho, jak se většina z nás učila o ekonomii. Skutečná ekonomika je technický návrhový proces bez subjektivní ideologie stejně jako tvorba letadla nebo jakéhokoliv technického nástroje. Neexistuje žádná pravicová, liberální, křesťanská, populistická, socialistická ani islámská metodika pro návrh auta. Totéž je možné říci o tom, jak je organizována celá ekonomická aktivita, protože se jedná o systém nebo stroj jako každý jiný nastavený k plnění daného úkolu. Úkolem je optimalizovat ekonomické chování k dalšímu rozvoji lidského blahobytu a zároveň zachovat ekologickou udržitelnost. Jakmile je tento cíl pochopen, obchází se kulturní dogma naší, na trhu založené, existence a racionální myšlení přirozeně dospěje ke stejnému souboru technických závěrů.

XIX

EKONOMIKA ZALOŽENÁ NA PŘÍRODNÍCH ZÁKONECH / ZDROJÍCH

„Nikdy nemůžeš změnit věci tím, že budeš bojovat s existující realitou. K tomu, aby se něco změnilo, je třeba vypracovat nový model, který udělá ten existující zastaralým.“

– Richard Buckminster Fuller, 1895 - 1983, architekt, matematik, vynálezce, spisovatel

Všechny ekonomické systémy obsahují strukturální cíle, které nemusí být na první pohled zřejmé. Strukturální cíl *tržního kapitalismu* je růst a zachování úrovně spotřeby dostatečně vysoké, aby udržela lidi zaměstnané v jakémkoli okamžiku. Zaměstnanost také vyžaduje prostředí skutečné nebo vnímané neefektivity, a to v podstatě znamená zachování *nedostatku* v té či oné podobě.

Strukturálním cílem nového modelu je být technicky efektivní, což zahrnuje plnou *automatizaci*, odstranění *práce za příjem*, vytvořit nejvyšší úroveň hojnosti v mezích udržitelnosti Země a plnit lidské potřeby přímo.

Takže tato zjednodušená vizualizace je o ekonomickém systému, který byl navržen technicky a objektivně stejným způsobem, jakým se staví letadlo k letu. Rozhodnutí, které bylo třeba učinit, je jeho účel. Letadlo je postaveno za účelem bezpečného a efektivního přesunu nákladu z jednoho místa na druhé. Tento nový ekonomický model je postaven s cílem poskytnout všem lidem na světě co nejefektivnější a nejudržitelnější způsob života. Bylo ukázáno, že buď je tento nový přístup přijat, nebo je lidstvo na rychlé cestě ke zvýšené destabilizaci. Jinými slovy, je to méně o morální otázce, co je „správné“ nebo „špatné“ z hlediska společenské spravedlnosti, a více o tom, co funguje a co ne. Pokud je cílem pokračující přežití člověka jako druhu s nejmenší mírou násilí, předčasné úmrtí, ničení biotopů a dalších otázek týkající se veřejného zdraví, tak se systémem, který máme nyní, je to prostě neproveditelné.

Tak jako je čistý zdroj pitné vody ve městě zásadní pro prevenci špatného zdraví a dalších sociálních problémů, tak je vhodně navržený společensko-ekonomický systém výchozím bodem pro zdravou společenskou psychologii, mírové soužití, pozitivní úroveň veřejného zdraví a celkovou kvalitu života. Ti, kteří ve světě umírají na dehydrataci, vodou přenášenou chorobu a vyhladovění, nezahynou kvůli skutečnému nedostatku potravy nebo vody, ale kvůli společenské neefektivitě, jež takovou deprivaci umožňuje nebo vytváří.

Pokud tedy odstraníme z rovnice scénář „podnikání jako obvykle“, opustíme všechny mutující a matoucí pojmy a ideologie, dáme stranou všechna svazující pravidla, která nám brání v novém uvědomění, podíváme se novým pohledem na náš potenciál a zaměříme se na *systémové*, vědecko-technické řešení našich globálních problémů, můžeme uvidět světlo na konci tunelu, které září velmi jasně. Nejsme pouze schopni ukončit *socioekonomickou nerovnost* a dramaticky zvýšit *veřejné zdraví* a sociální

spravedlnost, ale můžeme také posunout společnost směrem ke skutečně udržitelné *hojnosti*.

Model *Ekonomiky založené na přírodních zákonech a zdrojích* je modelem, který počítá s dobrovolnou účastí veřejnosti na návrhu a řízení. Každý může přispět čímkoli, co ho zajímá a v čem má potřebné znalosti - například ve výzkumu, vývoji a vylepšování technologií, designu, zemědělství, energetice, robotice, astronomii, fyzice, umění, hudbě, kultuře, sportu, vzdělávání a dalších oblastech. Díky sensorickým systémům, internetu a informačním technologiím, které dokážou uchovávat veškeré informace a vědecké znalosti lidstva včetně známých přírodních zákonů a kalkulovat s nimi, probíhá v reálném čase efektivní synergický výpočet pro rozhodování ve všech klíčových oblastech. Tímto jsme schopni se vyhnout jakýmkoli známým a z části díky extrapolaci i neznámým problémům v současnosti i v budoucnosti. Každý lidský příspěvek nebo požadavek je vyhodnocen systémem a jeho relevantnost je posuzována v rámci přírodních zákonů s ohledem na udržitelnost. Konečné „rozhodnutí“ tedy provede objektivně stroj. Společnost se již nadále neřídí rozhodnutími politiků nebo elit v pozadí sledující svůj úzký osobní zájem, ale skutečnými vědeckými poznatky a platnými zákony stanovenými přírodou nikoli lidským názorem.

Téměř plná automatizace společnosti a tedy úplné odstranění tradiční lidské práce za příjem se staly realitou. Osvobozením se z okovů trhu nám umožnilo dosáhnout plného tvůrčího potenciálu a věnovat se také oblastem, o kterých jsme v zastaralém tržním kapitalismu neměli ani tušení. Společnost přešla na zcela transparentní efektivní *inteligentní správu zdrojů* a lidských záležitostí, pod plnou on-line kontrolou veřejnosti s maximální schopností se přizpůsobovat vyvíjejícím se podmínkám.

V kontextu s veřejným zdravím a socio-environmentální udržitelností již není odklon od *tržní ekonomiky* ideologickým nebo morálním návrhem, ale základním požadavkem pro postup společnosti pozitivním a stále humánnějším způsobem eliminující mocné negativní *externality*, které rostou, jak se krátí čas. Toto je umocněno současným ohromujícím potenciálem naší pokročilé schopnosti zajistit všechny lidi na Zemi a zároveň umožnit opravdovou harmonickou rovnováhu s naším regenerativním prostředím.

Země je systém symbiotických zákonů. Jádrem principu udržitelnosti je tedy rozpoznání systému nejvyššího řádu, kterého jsme v dané době schopni a kalkulovat s ním. Toto má přímé spojení na již zmíněný Ashbyho zákon neboli *zákon nutné variety*.

XX

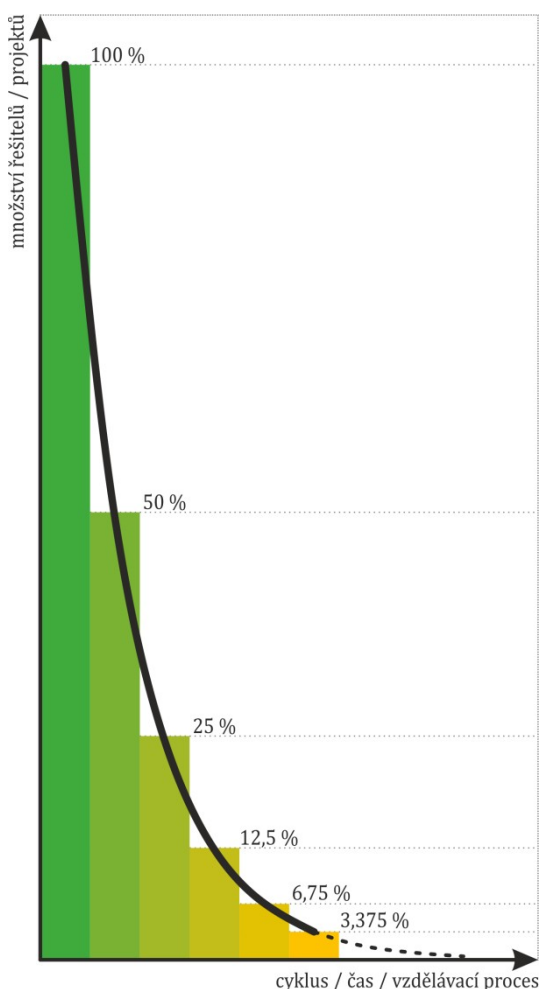
SYSTÉMOVÁ KOMPETENCE

„Rodíme se jako vědci, ale někteří z nás na to zapoměli.“

– Alison Gopnik, profesorka psychologie

Jak tedy prakticky překonat svazující ideologie, které nám brání v posunu vpřed? Dobrou možností plynulého přechodu do modelu reálné a efektivní ekonomiky se zdá být model takzvané *Systémové kompetence*. Tento model počítá s dobrovolnou účastí lidí na rozhodování ohledně výběru projektů představujících odborná řešení konkrétních společenských problémů. Řešení může předložit kdokoli, kdo se o daný problém zajímá a má potřebné znalosti, a to formou odborného projektu a prezentace pro veřejnost. Veřejnost pak vybírá nejlepší projekt z dané nabídky v jednom nebo více kolech přímým hlasováním prostřednictvím internetu:

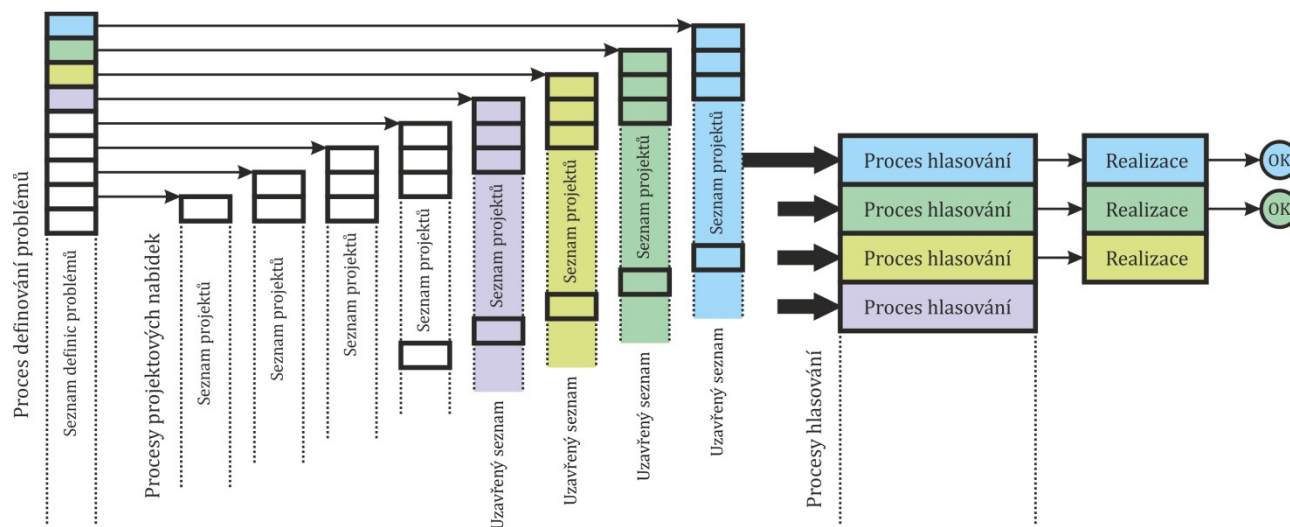
$$H_p = \sum_{i=1}^I \psi_i \quad ; \quad \psi_i \in \{-1, 1\}$$

Model je v principu velmi jednoduchý a proto srozumitelný široké veřejnosti, která jej pravděpodobně bude muset prosadit do současné politiky „zdola“, poněvadž tradiční politické prostředí neposkytuje živnou půdu pro uplatnění podobných myšlenek. Alternativní návrhy jsou z hlavního politického a mediálního proudu již předem vyloučeny z diskuze jako možné nebezpečí pro stávající společenský řád a jeho stínovou vládu.

Přesto si na okamžik představme, že se podaří za pomoci sjednoceného kritického množství populace tento princip prosadit v současném politickém prostředí. Následně se spustí elektronická databáze, kde mohou lidé prostřednictvím internetu definovat společenské problémy, které je trápí a které je třeba vyřešit. Ke každému problému zadaného prostřednictvím internetu a následně uloženého v databázi se automaticky vytváří databáze řešitelů, kteří rovněž přistupují přes internet se svými nabídkami projektů pro řešení těchto konkrétních problémů. Paralelně k procesu definování problémů a procesům projektových

nabídek běží procesy hlasování veřejnosti ohledně výběru projektů v již uzavřených databázových seznamech.

Jistě si dokážeme představit tu explozi kreativity, která by pravděpodobně nastala, pokud bychom toto zavedli do společenské praxe. Různé problémy by se řešily současně na mnoha úrovních společnosti kompetentními lidmi. Celá společnost by byla přímo zaangażovaná na řízení týkající se této nové kvality života a také by velmi rychle viděla pozitivní výsledky, což by celý proces ještě více urychlilo. Tímto přímým demokratickým způsobem by s největší pravděpodobností postupně došlo také k nahrazení celého tržního kapitalistického systému včetně peněz jako zastaralého a neefektivního prostředku správy zdrojů a příčiny negativních *externalit*.

XXI

AKTIVISMUS

„Čin i toho nejdrobnějšího tvora vede ke změnám v celém vesmíru.“

– Nikola Tesla

Zásadní společenské změny se pravděpodobně neuskuteční bez masivního nátlaku aktivistů na vládu a establišment provozující podnikání. Je velmi snadné teoretizovat proces závěrečné fáze přechodu, jakmile bude dosaženo všeobecného schválení. Ale vzhledem k obrovské neznalosti veřejnosti ohledně těchto otázek a donucovací nedemokratické moci světových podnikatelských vlád, je bohužel takové schválení daleko od toho, aby jej dnes bylo dosaženo. Proto je potřeba každého, aby se zapojil do tohoto procesu podle svých možností. Existují 4 základní oblasti pro aktivismus, které může dnes vykonávat každý z nás:

16.1 Vyvíjet tlak na vlády pomocí požadavků

Iniciativa aktivistů souvisí se strategickým tlakem a požadavky na stávající mocenskou strukturu. Patří sem tlak prostřednictvím jednotlivců, nevládních organizací a podobně. Je ale třeba vědět, že tato aréna pseudodemokracie má svá omezení. Veřejné výzvy k přímému snížení *socioekonomické nerovnosti* nebo zastavení degradace životního prostředí půjdou vždy proti jádru *tržního systému*, které bude v zájmu zachování sebe sama odolávat každému kroku. Přesto bychom měli neustále vyžadovat takové věci, jako jsou například

- přechod na přímou demokracii zavedením *Systémové kompetence* nebo podobných demokratických metod,
- plná transparentnost všech současných vládních procesů, což se týká také a především veřejného sledování finančních toků prostřednictvím transparentních bankovních účtů,
- zavádění automatizace kdekoli je to možné,
- odstraňování technicky nepotřebných pracovních míst,
- kompenzace jako je například *univerzální nepodmíněný základní příjem*,
- limity mezd a bohatství na osobu,
- vládní dotace, které by spíše motivovaly spolky, než hierarchické korporace,
- univerzální standardizaci komponent výrobků průmyslovým sektorem s cílem snížit množství odpadu,
- prodloužení záruk na produkty s cílem zvýšit kvalitu a životnost produktů, čímž se opět sníží spotřeba a odpad,
- výrazné omezení reklamy v médiích, které jsou rovněž součástí obrovského sociálního znečištění,

- podpora vzdělávání v přírodních a technických vědách s důrazem na architekturu souvislostí, zejména ve školství a v médiích hlavního proudu,
- podpora služeb veřejného zdraví

a podobně. Hlavní a velkou výhodou je tlak, který pomalu vytváří *technologická nezaměstnanost*. Ta spolu s tlakem rostoucích ekologických krizí, jako je změna klimatu, vyvolává nové úvahy o tom, jak by měla vypadat budoucnost a pomalu narušuje důvěru v současný ekonomický establišment. Tyto a další faktory, které vyplývají ze zvýšené neslučitelnosti kapitalismu s přírodou a samotným pokrokem, otevírají dveře novým úrovním vlivu.

S přechodem na *automatizaci práce* a maximální podporou fenoménu *nulových mezních nákladů* bude hodnota výrobků obecně klesat, což způsobí i pokles cen. To znamená, že pro nákup stejného množství zboží bude obecně zapotřebí menší příjem. Neustále je ale třeba mít na paměti strukturální cíl nového ekonomického modelu.

Co se týče *univerzálního nepodmíněného základního příjmu*, je také důležité vědět, že když jej lidé kritizují tím, že se ptají, odkud se vezmou peníze pro začátek, zapomínají, že *bohatství* nejsou *peníze*. Ve skutečnosti není *bohatství* ani skladem hodnot, ani výsledek akvizice nebo investice. Učíme se tyto surové interpretace *bohatství*, protože kapitalismus je založen na individuálním úspěchu, nikoli na společenském nebo technickém a přidružuje *hodnotu* k *majetku*. Skutečné bohatství je charakterizováno ekonomickou strategií osobní a skupinové prosperity, kterou lze měřit pouze z hlediska *trendů efektivity*, nikoli *skladem hodnot* nebo *majetku*.

Před lety stál například jednoduchý elektrický kalkulátor 1 000 dolarů. Dnes jej můžete získat za dolar nebo méně. Skutečná hodnota nebo bohatství vrozená kalkulačce nebo jakémukoli jinému výrobku je tedy *trend efektivity* obsažený v čase, který znamená dělat „více s méně“.

Takže *univerzální nepodmíněný základní příjem* je umožněn stále rostoucí *ekonomickou efektivitou*, která je poháněna technologií, nikoliv svévolnou úrovní peněz, příjmů nebo zboží v oběhu. Stejná logika platí i pro zkrácení pracovního týdne nebo pracovní doby. Jde tedy o větší efektivitu a menší potřebu peněz a práce.

16.2 Předkládat konstruktivní návrhy

Jedná se o tvůrčí iniciativu. Kořenem sociálně spravedlivého, post-nedostatkového a udržitelného ekonomického režimu je totiž *návrh*. Problém efektivity *tržní ekonomiky* je, že na ni nelze uplatnit jakýkoli design vyššího řádu. Kdybyste například měli za úkol navrhnout tranzitní systém pro město od nuly, byl by logicky vytvořen mnohem odlišnějším a efektivnějším způsobem, než když stavíte na již existující infrastruktuře, která stojí v cestě jak fyzicky, tak legislativně. Důležitým krokem je tedy navrhování nových systémů nebo řešení od individuálních produktů až po integrované obory a sektory. Další projekty by mohly zahrnovat lokalizační přístupy, jejichž cílem je dostat komunitu, město nebo velkoměsto „mimo síť“ a udělat ji soběstačnou. Tato tvůrčí iniciativa souvisí s rozvojem systémů zvyšujících efektivitu, které budou součástí nového ekonomického režimu. Jde jak o lokální, tak i o holistický přístup.

16.3 Praktické odmítnutí stávající systémové struktury

Je nutný určitý stupeň odmítnutí stávajícího systému, aby se zvýšil tlak na změnu celé struktury. Jednou z metod je co nejvíce omezit ekonomickou účast peněz a obchodu. Například

- snížením ekonomického růstu omezením individuální nebo skupinové spotřeby,
- odmítnutím jakékoli půjčky nebo úvěru z principu,
- využíváním kolektivů pro vzájemnou výměnu výrobků a služeb,
- zavedením systémů sdílených *knihoven výrobků, časových bank* nebo *vzájemných kreditů*

a podobně. Systémová řetězová reakce vyvolá u některých lidí ztrátu zaměstnání nebo ztrátu kupní síly, což se promítne zvýšeným tlakem na politické reformy uvedené v části požadavku a pomůže urychlit celý proces.

16.4 Odmítnutí konzumerismu a signalizaci bohatství

Moderní sociální věda jasně uvádí, že vzhledem k naší společenské povaze jako druhu máme tendenci přizpůsobovat vnímání sebe sama podle toho, jak vnímáme ostatní. Lidé, kteří se chlubí vysokým společenským postavením a extrémním bohatstvím, poškozují integritu ostatních a podněcují tím konflikt a nejistotu. Ohánění se bohatstvím a třídní stratifikace je skutečným sociálním znečištěním, nikoli inspirací pro pokrok, jak se často tvrdí. Je na čase, aby usilování o materiální přebytek bylo viděno v tom pravém světle, a to jako společensky poháněná duševní nemoc. Nadále by tedy už neměl být nikdo respektován ani chválen nebo oslavován za to, že se podílí na signalizaci nápadné spotřeby nebo bohatství. Je třeba dát najevo, že extrémní luxusní výrobky pro bohaté symbolizují celosvětové *strukturální násilí*, nikoli individuální úspěch nebo postavení. Ve skutečnosti znamenají odlidštění a nedostatek empatie. Nová měřítko úspěchu musí být založena na nalezení rovnováhy mezi přírodou a mezi sebou navzájem, nikoli hraním pseudo-ekonomických her, vykořisťováním a hledáním výhod.

XXII

HNUTÍ ZEITGEIST

„Problémy jako chudoba, korupce, znečištění, bezdomovectví, války, hladomor a podobné jsou symptomy pramenící ze zastaralého socioekonomického systému.“

– Hnutí Zeitgeist

Jakýkoli daný problém, bez ohledu na jeho povahu, má systémové kořeny, které jej nějakým způsobem umožňují nebo podporují. Skutečná otázka ohledně obav dneška tedy není *morální*, ale je *strukturální*. Má málo co dělat s běžným každodenním individuálním záměrem lidí, ale má co dělat s organizačním rámcem globální společnosti. Všechny nejlepší záměry na světě nezastaví stávající a vznikající problémy, pokud současný socioekonomický rámec zůstane nezměněn. Pochybuji, že by se mnoho lidí rozhodlo znovu omítnout strop, ze kterého prosakuje voda, když prší, protože ví, že skutečná netěsnost je na střeše budovy. Přesto náš lokalizovaný pohled na lidský stav stále ještě omítá. Abychom zabránili průsaku, musíme hledat a vyřešit základní příčiny, které i nadále vedou k sociálnímu útlaku, ekologickému pohrdání a dalším vlivům snižující lidské blaho.

Současný ekonomický režim kapitalismu, ačkoliv se vnucuje jako nejproduktivnější a „nejsvobodnější“ systém, jaký kdy lidstvo poznalo, je ve skutečnosti systémem sociální kontroly, stejně jako všechny předchozí systémy po *neolitické revoluci*. Jeho obchodní známkou je *socioekonomická nerovnost*, což je význačný rys, který uměle rozděluje lidský blahobyť a moc ve prospěch velmi malé menšiny. Moderní projev tohoto režimu se nazývá *podnikání*, což je konkurenční mechanismus uvádějící do pohybu tuto nevyhnutelnou nerovnost a organizovaný ve strnulé podobě kolem vládní moci, která znemožňuje veškeré pokusy o smysluplnou demokracii. Vláda, která se používá jako prostředek k vytváření relativní stability v obchodě, jelikož neexistuje žádná opravdová „neviditelná ruka“, je také využívána k zajištění konkurenční výhody vybranému druhu rozsáhlých podnikatelských mocností. Současně tyto podnikatelské mocnosti celkově vymezují vládní chování, přestože dodnes přetrvává mýtus, že vláda je ztělesněním široké veřejnosti. To je důvod, proč zmíněná národní nebo kmenová mytologie je tak zásadní pro sociální soulad a pořádek. Sochy, symboly, politický jazyk, tabu a jiné prostředky kulturní manipulace jsou neustále přítomné, jelikož na nich závisí potřebná soudržnost k potlačení jakýchkoli rušivých sociálních změn.

U statisticky vzácné hrstky těch, kteří se dostanou do řad privilegovaných a horní ekonomické třídy, je přirozeně nejméně pravděpodobné, že naleznou motivaci ke společenské změně. Vzhledem k tomu, jak jsou nyní štědře odměňováni, je v jejich nejzákladnějším vlastním zájmu udržet věci tak, jak jsou. Prostřednictvím jimi vlastněných médií filtrují sociální perspektivy, které jsou v rozporu s těmi, jež upřednostňují. To vše podporuje již tak rozsáhlou společenskou mytologii, která

spojuje s *tržní ekonomikou* pouze pozitivní výsledky, poněvadž běžná populace byla vycvičena, aby prahnula po úspěchu bohatých. Taková ambice vyjde samozřejmě většinou vniveč, protože model strukturálně omezuje horní úroveň bohatství a moci na velmi malý počet, což efektivně garantuje třídní válku.

Když si uvědomíme, že elitářství a útisk jsou strukturální, můžeme omezit starověké zmatky, které připisovaly strasti světa na konto nedostatku *morálních* a *etických* principů. Zatímco *morálka* a *etika* jsou důležité pro orientaci kulturních hodnot, nemohou soutěžit s převládající *sociální psychologií* a mechanistickou *primární logikou*, které se projevují jako důsledek ekonomických požadavků nutných pro přežití. Dokud morální závěr doslova nezmění tuto dominantní strukturu, bude mít morálka v dlouhodobém horizontu jen malý vliv.

Nemůžeme se dlouhodobě udržet, aniž bychom vyřešili socioekonomickou nerovnost a spodní proud environmentální nekompatibility. Obě destrukce vytvoří prostřednictvím environmentálních sil masovou sociální nestabilitu, což znamená, že zoufalejší oběti nerovných ekonomických podmínek zajistí deprivací zažehnutý zpětný úder. Vytvoření atomové bomby a vzestup terorismu jsou dva různé příklady toho, jak nejistota, konkurence a strach vedou ke všeobecnému nebezpečí. Když se objeví vyspělejší zbraně, které mohou způsobit extrémní destrukci skrze menší a silnější mechanismy díky *efemeralizaci*, odcizený lid zvýší svou schopnost destrukce, přičemž účinky jsou stále více katastrofické. Bezpečnost již nemůže být o zákonech, zámcích, dohledu a represivní hrozbě. Skutečná *globální bezpečnost* pochází z odstranění *socioekonomické nerovnosti* a *útlaku*, které ji definuje.

Jako takový se aktivismus musí stát sám o sobě společenskou vědou. Potřeba inteligentního společenského hnutí v celosvětovém měřítku s velmi specifickými a strategickými plány pro posun sociální struktury, je proto nyní klíčem k pokroku. Synergická, biopsychosociální povaha lidského stavu musí být nejen pochopena, ale také využita jako strategie pro podněcování potřebné společenské změny. Také potřebujeme pevně uchopit historii a její důsledky, abychom pochopili, že *kořen socioekonomické orientace* naší společnosti odvozený z geografického determinismu z období po *neolitické revoluci* vytvořil podmínky založené na faktorech *nedostatku*, *konkurence* a *dominance*. Tyto faktory byly plně včleněny do každého aspektu našich životů, od společenského systému, přes jeho instituce, až po převažující psychologii mas.

Bez těchto základních porozumění nemůže být v oblasti lidské spravedlnosti a rovnosti očekáván v 21. století velký pokrok. Negativní síly zachovávající *status quo* nejsou dnes nijak výrazně ovlivněny pouličními protesty, občanskými bouřemi, odhalením korupce v médiích ani jinými tradičními metodami. Je zbytečné, abychom od našich stávajících institucí požadovali idealizované nebo „spravedlivější“ chování, jelikož byly postaveny na hodnotách a motivačním systému, které bují na samotných základech, které chceme změnit.

Potřebné úpravy již byly jasně vyjádřeny jak moderními trendy v ekonomických nebo výrobních prostředcích, tak i sociologickými a ekologickými odhaleními současných

věd. Způsob myšlení, co se týče socioekonomických předpokladů, který umožní vysoce udržitelný a společensky spravedlivý svět, je prakticky evidentní. Změna, o které je zde řeč, nepříjde od existující autority, nýbrž od syrové masy. Jak už bylo řečeno, ti, kteří dosáhli ve světě vysokých úrovní moci a bohatství, jsou obvykle podmíněni, aby upřednostňovali mechanismy své odměny. Je tedy na průměrné většině, aby si uvědomila, že tato změna může vycházet pouze ze základů.